

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Çocuk istismarı konusu ele alındığında çocuğa bakmakla sorumlu yetişkin ya da kurumlar tarafından çocuğun duygusal, fiziksel, sosyal ve bilişsel alanda ilerlemesine zarar verebilecek davranışların gerçekleşmiş olup, çocuk ihmali ise çocuğun sağlıklı gelişimi için sergilenmesi gereken davranışların sergilenmemesi olarak tanımlanıp çeşitli tanımlara yer vermektedir (Kozcu, 1989).

Dünya Sağlık Örgütü tanımına göre çocuk istismarını, çocuğun hayatına, sağlığına, gelişimine, güven, sorumluluk ve becerilerle ilgili genel değerlerine zarar vermek şeklinde tanımlamaktadır (DSÖ-WHO,1999). Çocuk istismarı 1962’de ilk defa Henry Kempe tarafından ortaya atıp ‘Dövülen Çocuk’adlı makalesi, çocuk istismarını tıp çevrelerinin ve toplumun gündelik yaşamına getirmiş olup çocuk istismarında ilk olarak dikkate alınan istismar türü fiziksel istismar olup bir grup tıp doktoru tarafından ele alınmıştır (Ekdal,2011).

Çocuğa yönelik her türlü şiddet olarak da tanımlayabileceğimiz çocuk istismarı, dünyada her ülkede olduğu gibi ülkemizde de çok sık olarak görülmektedir. Çocuk istismarı konusu ABD’de çocuk refah hareketlerinin başlamasıyla ele alınmıştır. 1825’te New York’da suçlu çocuklar için ilk defa bir ıslahevi kurulmuştur. ABD’de ilk çocuk istismarı olayı 1874 yılında New York şehrinde görülmüş Mary Ellen Wilson adında üvey annesi ile birlikte yaşayan sekiz yaşında bir kız çocuğunun tek başına bırakılıp sürekli dayığa maruz kalan ve bir kadın tarafından fark edilmiştir kadın birçok yere başvurduktan sonra en sonunda Hayvanları Koruma Derneğinden yardım görebilmiş ve derneğin başkanı Henry Berg’e bir çözüm yolu bulmak için Mary Ellen’i hayvan koruma derneğine alarak yardım etmeye çalışmış fakat yardımlar sonucu başarısız olmuştur (Polat, 2017).

Çocuk istismarı ve ihmali, Kempe, Silverman, Steele, Droegemuller ve Silver arkadaşlarının 1962 yılında yayınlamış oldukları makaleden bu yana, disiplinler arası önem taşıyan, insan gelişimiyle ilgili süreçlerin daha iyi anlaşılabilmesi için önemli katkılar sağlayan bir araştırma alanı olagelmiş, çocuk istismarı ve ihmali, kişinin

fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir deneyim olup ve bu nedenle gelişim psikolojisinin konuları arasında bulunmaktadır(Irmak,2008).

Çocuk istismarı olgularının tanınmasında ve yöneltmesinde en uygun yaklaşım ise olguların bilinme ve yönlendirilmesinde en uygun yaklaşım ise grup odaklı çalışmalarla sağlanılabilir (Beyazova, 2007). Çocuklarını istismar eden ailelere yönelik grup temelli tedavi çalışmaları yürütülebilir ve bu çalışmalarda gruba dahil olan anne- babaların çocuklarının istismar etkilerini kabullenmesi, çocukla olan iletişimlerinin düzenlenmesi ve saldırgan davranışlarının aza indirmesi sağlanabilir (Mavili, 2014).

Çocukların istismar edilmesine ortam hazırlayan birçok risk faktörü olabilir. Bu nedenle önleme çalışmalarına başlamak için öncelikle istismarın tanımlanması, istismar ve ihmalde rol oynayan risk faktörlerinin açıklanması gerekmektedir (Mete, 2015). Çocuk istismarı ve ihmali ailenin yaşam stresiyle ilgili olup ailedeki ekonomik ve sosyal yönden oluşan tüm olumsuz faktörler, istismar ve ihmal olgularına yol açabilmektedir (Pişi, 2013). Bu durum hem çocuğun hem ailenin hem de çevrenin tüm yaşam koşullarını değiştirebilmektedir.

Çocuğun erken dönemlerinde şiddet görmesi henüz olgunlaşmakta olan beyni olumsuz etkileyebilir ve yaşı kaç olursa olsun tüm çocuklar uzun süre şiddete maruz kaldığında sağlık sorunlarıyla karşı karşıya gelmektedir (Unicef, 2007). Türk kültürel ve toplumsal yapısının da erkekler kız çocuklara oranla daha çok korunmakta ve anlayışla yaklaşmaktadır. Bir annenin geliştirmiş olduğu toplumsal cinsiyet rolü, davranışları tüm yaşamını etkileyecek faktörler cinsiyet rollerini etkilemektedir (Ex ve Jenessens, 1998). Türkiye’de çocuğa yönelik istismar ve ihmalin yaygınlığı, nedenleri ve etkileri konusunda yürütülen çalışmalarda sorunun büyüklüğüne dair fikir vermekte olup; çocuk istismarı, karmaşık nedenleri ve trajik sonuçları olan psiko-sosyal kapsamlı ciddi bir sorun olduğu görülmektedir (Cirit, 2015).

Çocuk istismarı, yinelenebilirliği çocuğa genellikle çevresinde olup en yakın olan kişiler tarafından yapılıyor olması çocuğun şimdiki ve yaşamının ilerleyen yıllarını dahi etkileyecek uzun süreli etkilerinin olması sebebiyle, tanınması ve tedavi edilmesi zor olan bir tramva türüdür (Johnson, 2000). Bireylerin ruhsal ve bedensel bütünlüğünü bozan davranışların tümünün istismar olarak bilinmesi, çocukların ruh ve beden sağlığını bozan, tüm gelişim dönemlerini engelleyen

istismar ve ihmal tüm toplumun bir sorunu olarak görülebilmektedir (Aydoğan, 2010).

Çocuğun ihmal ve istismar edilmesine neden olan faktörleri iç ve dış stres faktörleri olarak gruplamak mümkündür: Dış Stres Faktörleri; Bazı ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel özellikler ailede sıkıntı yaratarak çocuğun ihmal ve istismarına yol açabilir. İç Stres Faktörleri; Anne babanın kişilik yapısı, çocuğun özellikleri ve çevreye bağlı olarak çocuktan olduğundan fazla istekte bulunması şeklinde gruplanabilir (Özdemir, 2012).

Son yıllarda ülkemizde çocuk istismarıyla ilgili çalışmalara hız verilmiş ve bu kapsamda çocukların korumasına yönelik çocuk koruma kanunu çıkartılmış ve Çocuk Polisi okullarına yönelik çalışmalar başlatılmış ve Alo Çocuk Merkezleri (İstanbul ve Ankara) kurulmuş olsa da yapılanlar halen çok yeterli görülmeyip çalışmaların artırılması gerektiği düşünülmektedir (Tugay, 2008).

Çocuk istismarı sıklığını belirlemek oldukça zordur ve aynı zamanda ülkeden ülkeye bu sıklıklar oldukça farklılık göstermektedir (Us Departman). Çocuğun anne ve babasına yalnızca bakım ve beslenme için değil sevgi ve şefkat içinde gereksinimi olmaktadır. Çocuk istismarı ve ihmalini önlemede erken dönemde aile ve çocukla kurulan ilişki ile birlikte verilen donanımlı ve nitelikli eğitim, danışmanlık hizmetleri ve bilgilendirmeye yönelik tüm kurslar önem taşıyıp bu veriler doğrultusunda çocuk istismarı ve ihmalinin tanınması, öğrenilmesi ve önlenmesinde tüm yer alan kurumlar, eğitimciler, öğrenciler ve ailelere önemli rol ve görevler düşmektedir (Ünalın, 2011).

Türkiye’de çocuk istismarı ve ihmalini son zamanlar da birçok insan tarafından toplumun önemli bir sorunu olarak ele alınmıştır. 1991 yılında özellikle sağlık çalışanlarının ve hukukçuların katkıları ile kurulan ve Türkiye’de konu ile ilk dernek olan Çocuğu İstismardan Koruma ve Rehabilitasyon Derneği (ÇİKORED) istismar ve ihmalin önlenmesi ve farkındalığın artırılması toplumun bu konu hakkında dikkatini çekmeye çalışmak amacıyla ilgili çalışmaları sürdürmektedir (Kır, 2015).

Yapılan çalışmalara bakıldığında, aileler tarafından istismar türleri ile ilgili çalışmaların üzerinde daha çok durulmuş, öğretmenlerle olan çalışmalara ise az yer verilmiştir. Ancak öğretmenlerinde konu içerisinde dahil olduğu istismar vakalarının

yüksek olduğu görülmekte ve bu olayların oluş sıklıkları ve nedenlerini azaltmak yönünden daha çok önem verilmeli dikkatleri toplayıp çalışmalar arttırılması gerektiği söylenmektedir (Türk, 2010).

Çocuk istismarı ve ihmali konusundaki çalışmalar, ülkemizde 1980'lerde başlamış fakat Çocuk İstismarına ve İhmaline olan yaklaşımlara günümüzde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yeteri kadar önem verilmemiş; konuyla ilgili bilimsel ve akademik çalışmalar yetersiz kalmıştır. Bu sebeple bu araştırmada, öğretmen adaylarının çocuk istismarına ve ihmaline yönelik farkındalık düzeylerini incelenmek amaçlanmıştır. Çocuk sağlığının geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve korunmasında ihmal ve istismar olgularının erken tanınması ve erken müdahale yapılabilmesi için aileler, öğretmenler ve rehberlik psikolojik danışmanlık bölümü, okul öncesi öğretmenliği bölümü ve zihinsel engelliler bölümü öğrencilerine ve mezun olanlara önemli roller düşmektedir. Araştırmada yanıtlanması beklenen temel soru şu şekilde belirtilebilir: 'Öğretmen adaylarının çocuk istismarına ve ihmaline yönelik farkındalık düzeylerinin öğrencilerin demografik özelliklerine ve ölçeğin alt boyutlarına göre nasıl değişkenlik göstermektedir ?' Problemin çözüme ulaştırılmasında, bilgi düzeyleri ile ilgili alt boyutlar ve öğrencilerin demografik değişkenleri de göz önüne alınmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmada Yakındoğu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü ve Zihinsel Engelliler Bölümü öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmaline karşı farkındalık düzeylerinin alt problemler dahilinde incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın diğer bir amacı ise verilen kişisel bilgi formuyla elde edilen bireysel özelliklerin aynı zamanda verilen ölçekteki değişkenler arasında anlamlı farklılaşmanın olup olmadığını belirlemektir.

Çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeyleri, Ölçme aracı kapsamında alt boyut olarak ele alınan Çocuk istismarı hakkında, ihmal hakkında, çocuk istismarı ve ihmalin çeşitleri hakkında, çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri, istismar ve ihale yatkın çocukların özellikleri, çocuk istismarı ve ihmaliindeki ailesel özellikler, çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler, istismarın çocuk üzerinde fiziksel, cinsel, duyuşsal belirtilerden

oluşmaktadır. Bireysel özellikler ve öğrencilerin kendilerine ilişkin değişkenler olarak cinsiyetleri, yaşları, medeni durumları, doğdukları bölge, uyrukları, okudukları okul ve bölüm, kaçınıcı sınıfta oldukları, anne-baba eğitim durumu, ekonomik durumları ve çocuk istismarı ve ihmali hakkında bilgilerinin olup olmaması değerlendirmeye alınmış ve aşağıda alt amaçlar şeklinde belirtilmiştir:

1.2.1.Alt Amaçlar

1. Öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmali hakkında bilgileri ne düzeydedir?
2. Öğretmen adaylarının çocuk istismarı çeşitleri hakkında bilgileri ne düzeydedir?
3. Öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalıkları:
 - Yaşlarına,
 - Cinsiyetlerine,
 - Uyruklarına,
 - Doğdukları bölgeye,
 - Medeni durumlarına,
 - Bölümlerine,
 - Sınıflarına,
 - Anne eğitim durumuna ve baba eğitim durumuna,
 - Ekonomik düzeylerine,

göre değişkenlik göstermekte midir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Çocuk istismarı ve ihmali; çocuğa bakmakla yükümlü kişiler veya anne - baba tarafından uygunsuz ya da hasar verici olarak nitelendirilen eylemlerdir. Ve bu eylemlerin bireylerin çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde gelişimin pek çok alanında önemli olumsuz etkileri olan bir yaşantıdır. Bu olumsuz etkiler toplumun her parçasını olumsuz yönde etkilemektedir.

Toplumda, gerek özel sebepler, gerek yaygınlaşan sosyal medya sorunları, gerek siyasi, gerek sosyo – ekonomik sorunların yanında çocuk istismarı ve ihmali konusunda günümüz sorunu haline gelmiş ve görülme sıklığında artış görülmektedir.

Bu konuda toplum çocuk istismarı ve ihmali konusunda, çocuğa yönelik yapılan tüm kötü ve zarar verici davranışları inkar etmekte ve gerekli özeni göstermemektedir. Bu gibi konular tüm toplum tarafından önemli bir yere sahip olduğundan bu konu ile ilgili çalışmaların arttırılması ve konuyla ilgili dikkatleri toplamak duyarlılıkları daha çok arttırabilir nitelikte olabilmektedir. Çocukistismarı karmaşık ve çeşitli nedenleri olan, tıbbi, hukuki, gelişimsel ve psiko – sosyal kapsamlı ciddi bir sosyal sorundur.

Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalar halen günümüzde yetersiz görülmektedir ki bireylerin bu konu hakkında bilgi düzeyleri düşük görülmektedir. Yapılan çalışmaların daha çok ses getirmesi ve tüm toplum odaklı çalışmak bu araştırmayı yapanlara kaynak olma açısından önem taşıyabilmektedir. Toplumun bu konuda yetersiz kalması ve bu yaşantının gelişim üzerinde olan etkilerinin belirlenmesi ve günlük yaşamda karşılaşılabilecek olumsuzluklar karşısında, öğretmenler, çocuklarla çalışan uzmanlar, çocukların aileleri, eğitimciler, sivil toplum kuruluşları, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, psikoloji, okul öncesi ve zihinsel engelliler öğretmenliği öğrencilerin gibi bu konuyla ilgili olanların konunun boyutu ve önemi konusunda bilgilerini, duyarlılıklarını ve farkındalıklarını arttırmaya katkıda bulunacaktır. Bu bilgi duyarlılık artışı ve farkındalığın, çocuk istismarı ve ihmalinin bu kişilerce uygulanmasının azalmasına; bildirim ve yardım taleplerinin artmasına; önleme ve tedavi yönündeki çalışmaların artışına yol açabileceği ve bu alanda yapılacak çalışmaların arttırılması da bu konuya olan eksikliklerin kapatılacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgularla yapılan genellemelere ilişkin sınırlılıklar aşağıda belirtilmiştir.

1. Araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Lefkoşa'da bulunan Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Zihinsel Eğitim Öğretmenliği Bölümlerine devam eden gönüllü 1, 2, 3, 4. Sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Araştırma, kişisel bilgi formu ve çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanımlanmasına yönelik ölçekle sınırlıdır.
3. Araştırma, çalışmada kullanılan istatistiksel tekniklerle sınırlı olup nicel verilerle sınırlıdır.

4. Araştırma, öğrencilerin samimi olarak yanıtladıklarına inanılan verilerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Çocuk: Yaşamın doğuştan ergenliğe kadar süren dönemini yaşayan, olgunlaşmamış reşit sayılmayan varlıktır. Başka bir tanımda ise 18 yaşından küçük her insan çocuk sayılmaktadır (Abdulnazar, 2012).

İstismar: Çocuğun doğduğu andan itibaren bulunduğu her ortamda (evde, okulda, sokakta ve oyun alanlarında) çeşitli nedenlerle karşılaşılabileceği bir sorun olup. Tüm toplumu yakından ilgilendiren bir olgudur (Çağlır, 2006).

İhmal: Beslenme, giyinme, hijyen ve korunma gibi bedensel ihtiyaçların yanı sıra sevilme, şefkat ve ilgi gösterme gibi duygusal ihtiyaçların yerine getirilmemesi sonucu ortaya çıkan olgudur (Sağır, 2013).

Çocuk İstismarı: Çocuğun fiziksel ve/veya gelişimsel durumuna yansıyan, bir kaza sonucu ortaya çıkmayan çocukla bakıcı arasında yaşanan olumsuz iletişim veya iletişim eksikliğidir. Başka bir deyişle de aileler tarafından veya çocuğa bakmakla yükümlü kişiler tarafından, çocuğu fiziksel veya ruhsal olarak zarar göreceği durumlarla karşı karşıya bırakan aktif bir olgudur (Adalı, 2017).

Çocuk İhmali: Çocuğun beslenme, barınma, giyim, temizlik, oyun, eğitim, güvenlik ve sağlık gibi temel hizmetlerden yoksun bırakılması yerine getirilmemesi olarak adlandırılır. Normalde pasif olmasına rağmen fiziksel ve duygusal yönden bilinerek zarar gördüğü takdirde aktif halde olmaktadır (Kural, 2014).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Çocuk

Daha önce reşit olma durumu hariç, 18 yaşından küçük her insan çocuk sayılır (Ekdal,2011). Çocuk, yaşamın doğumla başlayıp ergenliğe kadar süren dönemini yaşayan varlık olup ergenlik çağından önceki birey olarak tanımlanır. Zihinsel, fiziksel ve ruhsal yönden tam bir olgunluğa erişmemiş toplumdaki rol ve görevlerini henüz öğrenmekte olan bakıma ve eğitime ihtiyacı olan birey olarak bilinen ve gelişiminin ilk evresinde yaşamını çoğunlukla anti sosyal nitelikte dürtülerle yönlendiren anneye bağlı kalan ve böylelikle doyum sağlayıp doğumla başlayıp erişkinlik dönemine kadar süren olgunlaşma süreci ‘Çocukluk Dönemi’ olarak adlandırılmaktadır (Ergündüz, 2010).

Çocukluk döneminin tam olarak hangi yaş dönemine karşılık geldiği ile ilgili evrensel bir kabul edildiği bilinmemekle birlikte eğitimciler, sağlıkçılar, hukukçular farklı farklı dönemleri çocukluk olarak tanımlayıp görüş farklılıkları geliştirmektedirler. Bu dönemler ülkeler ve tüm toplumlar arasında da farklılık göstermekte olup herkes tarafından bu farklılığın bilinmesi gerektiği söylenmektedir.Kimi toplumlarda yaş faktörünün önemli olup dikkate alındığı, kimi toplumlarda cinsiyetin, kimi toplumda ise yasal, biyolojik ve geleneksel ölçütlerin dikkate alınıp kullanıldığı görülmektedir (Sevük, 1998).

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1. Maddesine göre ‘Daha erken yaşta reşit olma durumu hariç 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır’ şeklinde genel tanımları yapılan ‘çocukluk kavramı’ üzerinde çeşitli görüşler tanımlar bulunmaktadır (Polat,2007). Çocuk ana babaya yalnızca bakım ve beslenme açısından değil aynı zamanda ilgi ve sevgi bakımından da ilgi görmeyi bekleyip muhtaç durumdadır. Çocuk sevgisi dolu ve huzurlu bir aile ortamında kurduğu temellerle davranışlarını, sosyal ilişkilerini ve topluma uyum gibi tüm kurallarını düzenler.Nesillerin iyi yetişmesi, anne ve babaların yetiştirme tarzlarına, tutumlarına bağlıdır ve onların eseri olarak adlandırılmaktadır (Pişi, 2013).

Toplumların geleceklerini sağlam temellere kurup oturabilmeleri için toplumun sosyal yapısını oluşturacak olan çocukların bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması ve iyi eğitimler alınması gerekip, doğduğu andan itibaren büyüme süreci içerisinde ailesi ile kurduğu iletişim ve etkileşimden çıkardığı sonuçları özümseyerek kişiliğinin ve ruhsal yapısının temel yapısını oluşturmaktadır. Çünkü; çocuğun istismar ve ihmal edilmeside kişilik yapısını daolumsuz etkilemektedir (Uncu, 2013).

Devlet ideolojisi, çocukluğu kendine özgü bağımlılıkları ile özel bir dönem olarak tanımlayarak okul çağı ile özdeşleştiren, bazı kesimlerde beş-altı yaşını geöer geömez yetişkin dünyasına karışan bir çocukluk anlayışı halen var olduğunu göstermektedir. Budaçocukluğun doğal sanılan özelliklerinin toplumsal ve değişken olduğunu göstermektedir (Ergündüz, 2010).

2.2. İstismar

İstismar, çocuğun doğduğu andan itibaren bulunduğu her ortamda (evde, okulda, sokakta ve oyun alanlarında) çeşitli nedenlerle karşılaşılabileceği önemli bir sorun olup tüm toplumların dikkatini öeken bir kişi ya da kişilerin iyi niyetini kötüye kullanarak yararlanmak, bir düşünceyi kötüye kullanarak zarar vermeyi hedeflemek, karşındakinin kendi rızası olmadan ve iradesini dikkate almadan sömürmek gibi çeşitli anlamları içermektedir(Cuma, 2012). Bir kültürde istismar ve ihmal sayılabilecek davranış ve tutumlar bir diğer kültürde normal karşılanabilir olması toplumlar ve kültürler arası farklılıkların olduğunu göstermektedir.

İstismar kavramları farklı alanlarda, farklı araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmış, bir kültürde istismar ve ihmal sayılabilecek davranış ve tutumları bir diğer kültürde normal karşılanabilir olması toplumlar ve kültürler arası farklılıkların olduğunu göstermektedir. Çeşitli tanımlar olmasına rağmen benzer sonuçlar elde edilebilmektedir. Farklı disiplinlerde çalışmakta olan kişiler tarafından da bu kavramlar farklı açılardan ele alınmakta ve değerlendirmeye alınmaktadır (Akçay, 2008). İstismarlar her toplumda, her kurumda ve her koşulda mümkün olup var olmaktadır. Bireylerin mahremiyetleri ve temel hak ve özgürlükleri açık bir şekilde ihlal edilmiş olmakta; cinsel istismarlardan tecavüze, zorbalıktan işkenceye, çeşitli ihmellere kadar uzanan bir yelpazede istismarlar kişilerde ruhsal ve fiziksel bozukluklara ve hatta can kayıpları gibi büyük felakete neden olmaktadırlar. İstismar nedenlerinden biri; çocuğun doğduğu bölge, içinde bulunduğu çevrenin

sosyokültürel ve ekonomik ortamdaki yoksunlukları ve hızlı değişmelerinde etkilediği görülmektedir (Ahioglu, 2004).

Verilen eğitimler doğrultusunda ailelerin ve bireylerin doğru bilgi edinmesi, bu bilgileri çocuklara doğru şekilde aktarabilme, bu ve benzeri durumlarla karşılaştıklarında nereye bildirecekleri, ne gibi önlemler alınacağıyla ilgili konularını içeren bilgiler aktarılmalıdır. Bunun sonucunda tüm bireylerin ve ailelerin alacağı önlemlerin artmasına yol açacaktır (Özer, 2014). İstismara uğramış olan çocuklar istismarın çeşitlerine bağlı olarak duygusal, davranışsal ve psikolojik belirtiler gösterirler. Ancak bu belirtiler çocuklar arasında farklılık gösterebilmektedir. Genel olarak bakıldığında, fiziksel tacize uğramış olan çocukların saldırgan davranışlar sergiledikleri, cinsel tacize uğramış olanların ise uygunsuz cinsel davranışlar sergileyebilecekleri söylenilmektedir (Akgiray, 2007).

Çocuklar aile içerisinde ebeveynlerden biri tarafından istismara uğradığında, diğer ebeveyn ya da çevresinde bulunan kişiler tarafından gördüğü sosyal destek sayesinde uğramış olduğu bilişsel ve duygusal hasarın daha az olduğu görülmektedir (Caliso ve Milner, 1994).Çocukların sözlü anlatımlarının gelişmemiş olmasından, aile sırlarını açıklamaktan korkmalarından ve istismar davranışlarının anlamlarının bilinmemesinden dolayı çocuklar ile yapılan görüşmelerin yeterli olamayabileceğinden çocuklar çizebileceklerinden de söylemek istediklerini yani kendilerini anlatabilirler. Çocukların yaptığı çizimlerin analizi yüzyılın başından beri sürmektedir. Bu çizimlerde istismarın her türüne ait olabilecek şekilde obje ve göstergelere rastlanılabilmektedir. Her gösterge bir istismar türünü işaret etmekte olup yapılan bu çizimlerin analizi sadece tanı konulmak için yapılacak olan görüşmelerde değil de rehabilitasyon süreçlerinde de kullanılmaktadır (Kural, 2014).

Çocuk istismarına hedef olmayı arttıran faktörler risk faktörleri, azaltan faktörler ise koruyucu faktörler olarak bilinir Bu faktörler ise Bireysel olan faktörler, İlişki Faktörleri, Sosyal Çevre Faktörleri yer almaktadır. Bu faktörlerin birçoğuna sahip olan çocuk ve ailelere hizmet sağlanması açısından öncelikli yere sahiptirler (Tugay, 2008). Çocuklukta karşılaşılan istismar vakaları, ileriki yetişkinlik dönemlerinde suça yönelen davranışlara, duygusal bozukluklara, kişiler arası ilişkilerde uyumsuzluğa, antisosyal davranışlara, saldırganlığa ve kendi çocuklarına yönelik istismar edici davranışlara sebep olmaktadır. Ağır olmayan vakalara maruz

kalan çocuklar ise, içlerine kapanmakta, depresyona meğilli olmaktadır (Arabacı, 2007).

İstismar tek olarak ele alınmayan bir konu olup çeşitliliğiyle de bilinmektedir. Büyüklerde istismar, yaşlılarda istismar, engelli bireylerde istismar gibi birçok kişide görülmesi yüksek bir olgu olup değişik disiplinler içerisinde değerlendirilmeye alınan ve multidisipliner çalışılan bir konudur (Polat, 2006). Türkiye’de son yıllarda çocuk istismarı ile ilgili yapılan tüm çalışmaların bize çocuk istismarının küçümsenmeyecek, oranlarda olup dikkate alınması gerektiğini ve bu alanda daha fazla çalışmaların yapılması gerektiğini göstermektedir (Irmak, 2008).

2.2.1. İstismarın Çeşitleri

2.2.1.1. Cinsel İstismar

Psikososyal gelişimini tamamlamamış ve yaşı küçük olan bir çocuğun bir yetişkin tarafından cinsel simülasyonu için kullanılması, yani çocuğun bir yetişkin tarafından cinsel doyum için kullanılması cinsel istismar diye adlandırılıp genital bölgeleri elleme, teşhircilik, röntgencilik, pornografidan, ırza geçmeye kadar çok geniş yelpazedeki tüm davranışları kapsamaktadır (Çakıcı, 2002).

Cinsel istismar sık rastlanan ve genelde yıllarca süren bir durum olmakla birlikte sıklıkla istismarcı ve istismara uğrayan kişi ve yakınları tarafınca gizli tutulmaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Çocuğa yönelik cinsel istismar temaslı ve temassız davranışları içermektedir. Çocuk cinsel istismarının çocuk üzerindeki olumsuz etkileri istismarcı tarafından istismarın inkar edilmesi, kurbanın kendini suçlu hissetmesi ve utanması toplumun cinsel istismarı tasvip etmeyişinin bir sonucu olduğunugöstermektedir.Yetişkin tarafından başlatılan ve yetişkinin bu durumdan cinsel tatmin sağladığı, yetişkin birey ile çocuk arasındaki cinsel aktivite olarak tanımlanır (Olive ,Collins ve Levitt, 2007).

Cinsel istismarda istismarcı çocuğu cinsel bir obje olarak kullanarak kendi güçsüzlüğünü ve ihtiyaçlarını tatmin eden bir erişkin ya da ergen olabilir. Çocuk kurban cinsel bir harekete sürüklenmiş ve anlamını bilmediği bu harekette rol oynamış olabilir (Polat, 2007).Fiziksel istismarla benzer görüldüğü olay örgüleri olmasına rağmen cinsel istismar çok farklı bir olaydır. Pedofiller dışında çocuğa yakın olan kişiler tarafından gerçekleşen cinsel istismar olayları da günümüzde sıkça

rastlanılmaktadır. Cinsel istismar bir çocuğa başka bir çocuk tarafından yani istismar uygulayan çocuğun diğer çocuğa göre belirgin olarak daha güçlü ve kontrolü söz konusu olup yaş farkının olması durumunda da istismar olayı gerçekleşebilir (Türk, 2010).

NCCAN'nın yaptığı tanımlamaya göre cinsel istismar büyük bir bireyin çocukla temas kurarak cinsel simülasyon için çocuğu kullanılmasıdır. Yani çocuk ve erişkin arasındaki temas ve ilişki, erişkin kişinin veya başka birinin seksüel simülasyonu için kullanılmışsa, çocuğun cinsel olarak istismara uğradığı kabul edilir (Balta, 2005).

Çocuklar cinsel istismara uğradıkları zaman genellikle bu durumu kimseye söylemez. Yetişkinlik dönemi olsun daha ileriki dönemler olsun bu dönemlere kadar saklarlar. Çocuklar bu durumu söyledikleri zaman, cezalandırılmaktan ya da terk edilmekten korku duydukları için, utanç ve suçluluk hissetmelerinden dolayı saklamanın doğru olduğunu düşünüp bu şiddetle yaşamlarına devam etmektedirler (Keskin ve Çam, 2005). Tüm toplumlarda çocukların cinsel istismarı yüzyıllardır bilinmesine rağmen yaklaşık son 10-15 yıl öncesine kadar gizli tutmuş, bu tarihe kadar çocuklara yapılmış olan saldırının insidansı, prevalansı ve travmatik olayın sonuçlarını içeren kişisel ve bilimsel gözlemler ile ört pas edilmiştir (Borg, 2014).

Cinsel istismar ilk defa 1978'de Kempe tarafından 'olgunlaşmamış çocukların anlamadan ve kendileri istemeden seksüel ilişkide kullanılmaları' olarak tanımlanıp bu durum çocukları ve ergenlerin gelişimlerine çeşitli etkilerde bulunmaktadır (Uysal, 1998). Finkelhar ve Browne (1986), cinsel istismarın 4 tür travmatik etkisi olduğunu belirtir. Bunlar; travmatik cinsellik, ihanet, güçsüzlük ve damgalanmasıdır. Başkasına muhtaç çocuk ve gençlerin bir yetişkinle veya kendilerinden daha yaşça büyük birileriyle cinsel faaliyette bulunmaları; bireyler arasında boy, yaş ve güç farklılıklarının olması; ilişkide, çocuğun yaşça büyük kişinin ihtiyaçlarını doyuracak cinsel bir obje olarak kullanılması; çocuğun güçsüzlüğü ya da bir zihinsel veya fiziksel engelinin olması konusunda bilinçli olarak rızasının olmaması durumundadır. Bu tanım, yaşıt çocuklar arasında zorlamsız cinsel faaliyeti durum dışı bırakabilir (Sanderson, 2010).

Russel'e göre yakın yaştaki çocuklar arasındaki baskı, sıkıntı ve acı vermeyen cinsel içerikli oyunların oynanışı o yaşın vermiş olduğu gelişim özelliklerine göre masum kimlik arayışları olduğunu merakın ve tatminin bu

yollarla doğal ve sağlıklı olduğunu belirtmektedir (Balta, 2005).Cinsel istismar ve ihmal tanısı çoğunlukla çocuktan alınan öyküler ile konulur. Ancak bu tanıların konulurken çocuğu yaşı, soruların yanlı ya da karmaşık olması öykülerde yanıltıcı olma olasılığı da unutulmamalıdır. Alınan bu öykülerin doğruluğunun kanıtlanması için laboratuvar bulguları ile desteklenmiş olması gerekmektedir (Kır, 2015).

2.2.1.2. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismarı en geniş anlamda ‘çocuğu kaza dışı yaralanması şeklinde tanımlanabilir.İstismar türleri içinde belirlenmesi en kolay olan istismar türü olup en sık rastlanan türün çocuğun dövülmesiolarak söylenilmektedir. ‘Fiziksel hasara neden olan kırıkların, yanıkların, kesiklerin ortaya çıkmasına yol açan istismar’ olarak tanımlanabilir (Polat, 2007).Çocuğa fiziksel acı vermek amacıyla yapılan davranışları kapsayıp en geniş anlamda ‘çocuğun kaza dışı yaralanması’ şeklinde tanımlanabilir. En sık rastlanılan tipi çocuğu dövme şeklindedir. ‘Fiziksel hasara neden olan kırıkların, yanıkların, ekimozların, kesiklerin ortaya çıkışına yol açan istismar’ olarak da tanımlanabilir (Çakıcı, 2002).

1997 yılı Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Çocuk Koruma Servisi kayıtlarına göre 1.054.000 çocuk kötü muamele kurbanı olduğu ve saptanan olguların %22’sinin fiziksel istismar şeklinde gerçekleştiği belirlenmiştir (Uysal, 1998).Başka bir deyişle Fiziksel istismar 18 yaşından küçük çocuk ya da gencin ana babası ya da bakımından sorumlu başka kişi tarafından sağlığına zarar verecek biçimde gözle görülür hasarlara uğraması, yararlanması ve risk taşınması olarak adlandırılmaktadır. Bu hasar; elle ya da bir nesneyle vurularak, itilerek, yakılarak ya da ısırma gibi hareketlerle oluşturulabilir (Kürklü, 2011).

Fiziksel istismar konusunda üzerinde durulabilecek önemli bir risk faktörü de bazı fiziksel istismar vakalarının fiziksel cezalar sonucu ortaya çıkmasıdır. Çoğu toplumda genellikle disiplin amaçlı fiziksel cezalandırma yöntemleri, geleneksel bir disiplin yöntemi olarak görülüp bu cezanın kullanılması birçok araştırma tarafından incelenmiş ve bu tür cezaların ortaya çıkmasında çeşitli faktörlerin bulunduğu görülmüştür (Akgiray, 2007).Fiziksel istismarın yaygınlığının belirlenmesi güçtür; çünkü genellikle bu olaylar kaza olarak değerlendirilip suç olarak görülmemektedir. Yapılan çalışmalar, kız ve erkekler arasında fiziksel istismara uğrama ihtimali açısından herhangi bir fark olmadığını, fiziksel istismarın en çok 4-8 yaş grubu

çocuklarda görüldüğünü ve yaşla birlikte istismarın azaldığını belirtmişlerdir (Kara, 2010).

Fiziksel istismarı tanımlamaya ilişkin Parke ve Collmer (1975) ise üç yaklaşımın dikkat çektiğini belirtmişlerdir. Parke ve Collmer'e göre birinci yaklaşım fiziksel istismarın sonuçlarına göre değerlendirildiğini. İkinci yaklaşımda istismarda niyet kavramı belirleyici olduğunu. Üçüncü yaklaşımda ise çocuk istismarı kavramını değerlendiren gözlemcinin içinde yaşadığı kültürel yapı ve sosyal sınıfsayönelik kararların verdiği düşünülür (Ekdal, 2011). Çocukluğunda fiziksel istismara uğrayan çocuklar büyüdüğü zaman bu davranışları kendi çocuklarına uygulayarak istismarcı ebeveyn olabilmektedirler. Bu kısır döngü bu şekilde devam ederek artmaktadır (Balta, 2005).

2.2.1.3.Duyusal İstismar

Duyusal istismar, çocuğun veya gencin ciddi duygusal ve davranışsal sorunlarının ya da ihtiyaçlarının tedavi edilmesini sağlamama, ihmal etme ya da reddetme durumudur (Bekçi, 2006). UNICEF duygusal istismar ve ihmali, çocuğun nitelik, kapasite ve arzularının devamlı kötülenmesi, sosyal ilişki ve kaynaklardan yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak sosyal açıdan ağır zararlar verme veya terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaşına ve gücüne göre olmayan taleplerde bulunması, çocuğun, toplum yapısına ve kurallarına aykırı düşen bakım yöntemleri ile yetiştirilmesi olarak tanımlanmaktadır.İstismar türleri arasında en sık rastlanılan olarak görünen fakat tanımı zor olan bir olgudur (Taner, Gökler, 2004).

1983 yılında toplanan uluslararası duygusal istismar toplantısında şu ortak tanım üzerinde fikir birliği oluşulmuştur; Duyusal istismar çocuk ve gençlerin psikolojik olarak kötüye kullanılması, yapılan veya yapılması gerekli olan ancak ihmal edileni toplumsal ve bilimsel standartlara göre psikolojik açıdan zarar verici oldukları saptanan davranışlar olup bu davranışların yaş, bilgi ve pozisyon gibi özellikler ile çocuk veya gencin üzerinde güç sahibi olan davranışlar çocuğun bilişsel, duygusal veya fiziksel gelişimine şimdiki bulunduğu zamanda veya gelecekte zarar verme potansiyeli taşıyan davranışlardır (Polat, 2007).

Çocuk ve gençlerde duygusal istismara başlıca neden olan; Yetişkin, ebeveyn ve çocuktan sorumlu kişi davranışları şöyle sıralamaktadır: Reddetme, tek başına

bırakma, suça yöneltme, aşağılama, kendi çıkarına kullanma, küçük yaşta yetişkin rolü verme, sık eleştirme, değer vermeme, önemsememe, aşırı baskı ve otorite kurma, alaylı konuşma, yanıltma, korkutma, yıldırma, tehdit etme, duygusal bakımdan ihtiyaçlarını karşılamama, bağımlı kılma ve aşırı koruma gibi davranışlardır (Ünalın, 2011).Diğer istismar türlerinden farklı olarak ölçülebilirliği daha zor olan duygusal istismar genellikle diğer istismar türlerinin ayrılmaz bir parçası olmaktadır (Tugay, 2008). Duyusal istismarın en geniş tanımını ise Dünya Sağlık Örgütünün tanımı olup bu tanıma göre duygusal istismar;çocuğa gelişimsel olarak uygun destekleyici bir çevrenin sağlanmaması olarak tanımlanmaktadır.

Duyusal istismarın literatürlerde yer alan çalışmalarda önemli olup dikkat çektiği görülmekte ve araştırmalar arası farklı bakış açılarıyla ele alınmaktadır. Kimi araştırmalarda duygusal istismar; Sözlü istismar, aşağılama, küçük düşürme, rahatsız etme gibi davranışlar olarak nitelendirirken diğer çalışmalarda ise farklı yönden değinilmiştir (Acierno,Hernandez, Amstadter, Resnick, Steve, Muzzy ve Kilpatrick, 2010). Diğer başka araştırmalarda incelenmeye alındığında bazı çalışmalarda duygusal istismar konularından hiç bahsedilmemiş bunun yerine en çok sözlü istismarın görülen istismar türü olarak dile getirildiği belirtilmektedir (Yan ve Tang, 2004). Hard ve Brassord (1987), duygusal istismarı; reddetme, aşağılama, yalnız bırakma, tehdit etme, suça yöneltme ve duygusal ihtiyaçların karşılanmaması olarak 6 türde tanımlanmaktadır (Şanyüz, 2009).

2.2.1.4. İhmal

Çocuğa bakmakla yükümlü kişinin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, çocuğa fiziksel ya da duygusal olarak ihmal etmesidir. Beslenme, giyim, tıbbi gereksinimler, duygusal ihtiyaçlar veya optimal yaşam koşulları için gerekli ilgiyi göstermeme şeklinde tanımlanmaktadır (Polat, 2007).Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre ihmal, çocuğa bakmakla yükümlü kimsenin, çocuğun gelişimi için gerekli gereksinimlerinin karşılanmaması ya da bu gereksinimlerinin dikkate alınmamasıdır. Çocuk ihmali çocuklara yapılan kötü muamelenin en yaygın görülen şekli olup çocuk istismarı kadar görünür yara ve iz bırakmadığı için, istismar kadar çok dikkat çekmez ve çoğu durumlarda dikkate alınmaz (Cirit, 2015).

Fiziksel ve cinsel istismara göre daha göreceli olan bir olgu olduğu için tanısı zordur. İhmal,özellikle büyüme geriliği olan Psiko-Sosyal uyum güçlüğü çeken

eğitim gereksinimleri karşılanamayan çocuklarda akla gelmelidir (Tıraşçı ve Gören, 2007). İhmal ve istismar birbirinden bağımsız olarak ortaya çıkan olgular değildir. Bu iki olgunun etkileri de kolaylıkla birbirinden ayırt edilemez, ancak, istismar edilmiş çocuklar ihmal edilmiş çocuklardan daha agresiftirler. İhmal edilmiş çocuklar ise; depresyon ve duygusal yoksunluk belirtileri gösterirler (Pala, 2011).

Fiziksel ve cinsel istismara göre çok daha göreceli olduğu için tanısı zordur. İhmal özellikle büyüme geriliği olan psiko- sosyal uyum güçlüğu çeken, eğitim gereksinimleri karşılanmayan çocuklarda akla gelmelidir (Tıraşçı ve Gören, 2007). Çocuk ihmali genelde ailenin, ilgili kurumların ya da devletin çocuğa karşı en temel sorumluluklarını yerine getirmemesi şeklinde söylendiğinden, ailelere düşen roller yanında çocukla yakından ilgili olan öğretmenlerinde istismar ve ihmal olgularını tespit etmede rol almaları ve bu konularda eğitilmeleri gerekmektedir. Bir bütün olarak toplum, kurumlar ve bireyler tarafından geliştirilen ihmal davranışı, çocukların eşit hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakılması sonucunda onların en üst düzeyde gelişmelerini engelleyici davranışlar olarak ortaya çıkmaktadır. Çocukların doğum sırası da, cinsiyet ayrımının yapılması da ihmal için etkili bir sebep olarak görülmektedir (Kocaer, 2006).

İhmal olgularının tanımları; ortaya çıkış nedenlerine, yöntemlerine ve sonucunda gözlenen klinik bulgulara göre oldukça geniş bir yelpaze çerçevesinde değişmektedirler (Dervişoğlu, 2012). İhmal, fiziksel istismardan daha sık görülür, çocuk ölümlerinin temel nedenleri araştırıldığında azımsanmayacak denli sık olduğu gözlenmektedir (Altunsu, 2004). Günümüzde ihmal kavramı kültürel olarak farklılık gösterdiği gibi uzmanlık ve dini inançlara göre de farklılaşma göstermektedir. Örneğin; Çocuğun: beslenme, hijyen, tıbbi bakım, denetim gibi ihmallerinin yanında çocuğa bakmakla yükümlü kişilerin alkol ve madde kullanımı, gebelik döneminde gereken özenin gösterilmemeside ihmal kapsamına girmektedir (şanyüz, 2009).

Çocuk ihmali; ailenin, ilgili kurumların ya da devletin çocuğa karşı en temel sorumluluklarını yerine getirmemesi şeklinde de tanımlanabilir. Bir bütün olarak toplum, kurumlar ve bireyler tarafından geliştirilen ihmal davranışı, çocukların eşit hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakılması sonucunda onların gelişimlerini engelleyici davranışlar olarak ortaya çıkmaktadır (Pişi, 2013).

İhmal, çocuğun temel ihtiyaçları karşılanmadığında ortaya çıkan yeterli ve verimli bir gelişim, büyüme ve sağlık için gerekli olan temel ihtiyaçlar barınma, yiyecek, sağlık bakımı, giysi, eğitim, korunma ve beslenme gibi ihtiyaçları kapsayıp meydana gelen sorunların bu ihtiyaçlar doğrultusunda olduğu görülmektedir (Dubowitz, Black, Starr ve Zuravin, 1993). Tüm dünyada ocuk ihmali önemli bir yer kapsadığından dolayı bizim ülkemizde hassasiyet ve titizlikle ele alınması gereken bir konu olmalıdır (Tugay, 2008). İhmalin belirti ve bulguları, yasal tanımı daha belirsiz olup, ihmali istismardan ayıran en temel nokta ihmalin pasif, istismarın ise aktif bir davranış şekli olması (Tıraşçı, Gören, 2007).

2.2.1.4. İhmalin eşitleri

2.2.1.4.1. Fiziksel İhmal

Fiziksel ihmal; çocuğun beslenme, barınma, sağlık ve giyinme gibi temel gereksinimlerini karşılanmasında yoksunluk ve yetersizlik diye adlandırılmasıdır. Çocuğun yaşına uygun yiyeceklerle yeterince beslenmemesi, uygun ve temiz giydirilmemesi, yetersiz bir fiziki çevrede yaşaması, ev içi ve dışı kazalara karşı önlem alınmaması (Ballı, 2010).

2.2.1.4.2. Duyusal İhmal

Duyusal ihmal çocuğun sürekli azarlanması, yıldırılması ve reddedilmesi, ayrıca çocuğa yeterli sevgi ve ilginin verilmemesidir. Duyusal ihmale uğrayan çocuklarda fiziksel, zihinsel gelişme geriliği, beslenme bozuklukları, enürezis, uyku bozuklukları görülebilir (Uysal, 1998). Ayan zamanda duyusal ihmale maruz kalan çocuklar yani, ilgi ve sevgi gösterilmeyen, erken yaşta sorunlarıyla baş başa bırakılan çocuklar, kendilerinden emin olmayarak yetişir; çoğu zaman evden kaçma eğilimleride gösterebilir içine kapanık olarak büyümelerini tamamlar (Kural, 2014).

2.2.1.4.3. Cinsel İhmal

Çocuğun cinsel sömürüye karşı yeterince korunmamasına cinsel ihmal denir. Çocuğun doğuştan erginliğe doğru fizyolojik ve psikolojik gelişmeler bakımından geçirdiği aşamaları göz önüne alarak, cinsel gelişmeleri hakkında bilgi vermek gerekmektedir. Fakat birçok anne baba cinsel konularda bilgileri olmadığı ya da utandıkları için çocuklarıyla konuşmamakta, hatta bunun zararlı ve gereksiz

olduğunu düşünmektedirler. Kendi hallerine bırakılan çocuklar, cinsel bilgilerini çok yanlış ve tehlikeli şekillerde öğrenmektedirler (Kural, 2014).

2.2.1.4.4. Eğitimle İlgili İhmal

Çocuğun yaşı ve gelişimiyle uyumlu eğitim alma hakkının ihmal edilmiş olması durumu olarak tanımlanmaktadır. Çocuğu okula göndermeme, okuldan kaçmasına göz yumma, denetlememe, çocuğun özel eğitim gereksinimi varsa karşılamama gibi durumlarda eğitimle ilgili ihmal akla gelmektedir (Kural, 2014).

2.3. İlgili Araştırmalar

Tugay (2008) yılında yapmış olduğu çalışmada çocuk ihmal ve istismarının tanılanmasında önemli rolü olan öğretmenlerin, konuya ilişkin farkındalıklarını belirlemek ve farkındalık düzeyini belirlemeye yönelik bir ölçme aracını Tük Literatürü'ne kazandırması amacıyla ilgili bir çalışma yapmıştır. Yapılan araştırma sonucunda; Çocuk İstismarı ve İhmalinin belirleme olasılıklarının artmasıyla öğretmenlerin bildirim ihtimallerinin de yükseldiği görülmüştür. Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarını tanılama konusunda emin olmadıkları ve bu konuya yönelik bildirimlerinin eksik olduğu görülmektedir.

Tuna(2010) yapmış olduğu çalışmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ile annelerin stresle başa çıkma arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilir, aile içi çocuk istismarı; öğrencilerin cinsiyet, yaş, doğum sırası ve babanın sağ olup olmaması gibi değişkenler arasında ele alınmıştır. Ayrıca aile içi çocuk istismarı; öğrencinin cinsiyeti, yaşı, doğum sırası ve babanın sağ olup olmaması değişkenleri bakımdan ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda Aile İçi Çocuk İstismarı Ölçeği Fiziksel İstismar, Gelişimi Destekleme, Eğitim İstismarı, Suça Yönelme ve Cinsel İstismar alt boyutlarının annelerin stresle başa çıkma tarzı, sürekli öfke düzeyi ve öfke ifade tarzı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Etkisiz Başa Çıkma, Sürekli Öfke ve Öfke Dışa alt boyutlarının birlikte; Gelişimi Destekleme, Fiziksel İstismar, Suça Yönelme ve Cinsel İstismar alt boyutlarını irdelediği saptanmıştır.

Kürklü (2011) Çocuk İhmal ve İstismarının tanınmasının önemli faktörü olan öğretmenlerin, konuya ilişkin farkındalıklarını ve ülkemizin bu konu ile ilgili eğitim açığını belirlemek amacıyla yapılmış bir çalışmadır. Yapılan çalışmanın sonucunda çocuk istismarı ve İhmali belirti ve risklerini tanılama ölçeği değerlendirmeye alındığında öğretmenlerin tam puan almaması fakat meslek deneyimlerinin belirti ve risklerini daha iyi tanımladığı görülmüştür. Ülkemizde çocuk istismarı ile mücadelede okul temelli önleme ve müdahale programları oluşturularak öğretmenlerin konuyla eğitim ve hassasiyetlerinin artırılması düşünülmüştür.

Sarıbaş(2013) çocuk istismarının tanınmasında önemli rolü olan, okul öncesi öğretmenlerinin konuya ilişkin farkındalıklarını belirlemek amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, öğretmenlerin duygusal belirtilerinin farkında olma düzeyleri, cinsiyet, eğitim durumu ve çalışma süresi değişkenlere göre fark göstermiştir. Tüm bulgular sonucunda ise okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarına varılmıştır.

Özer (2014) yılında yapmış olduğu araştırmada ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı konusundaki bilinç düzeylerini, istismara dair endişelerini ve çocuklarını cinsel istismardan korumak için aldıkları önlemleri belirlemek, bilinç düzeyi ile endişe ve önlem arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ebeveynlerin cinsel istismara ilişkin bilinç düzeyinde farklılık bulunmazken, annelerin babalara göre çocuklarını istismardan korumaya yönelik daha doğru önlemler aldığı belirlenmiştir. Bulgular sonucunda, bilinç düzeyi ile hatalı önlemler arasında negatif korelasyon bulunmuş katılımcıların eğitim seviyesi ve bilgi edindikleri kaynak sayısı arttıkça, çocuk cinsel istismarına dair bilinç düzeylerinden aldıkları, doğru önlemler istatistiksel olarak anlamlı yönde artmakta olduğu görülmektedir.

Bilgin (2015) yılında yapmış olduğu araştırmada cinsel istismar mağduru çocukların koruma ve bakım altında bulundurulduğu ve rehabilitasyonların sağlandığı bakım ve sosyal merkezlerinde yapılan çalışmada 9-17 yaş grubundaki cinsel istismar mağduru kız çocuklarında istismara ilişkin değişkenler açısından anksiyete ve depresyon düzeyleri incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, aile içinde cinsel istismara maruz kalan çocukların Anksiyete ve Depresyon puan ölçekleri diğer sıklık düzeylerine göre yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Özgül(2015) yılında yapmış olduğu araştırmada, çocuğun cinsel istismara maruz kalması sonucunda, çocuğa sadece eğitim vermekle olmayıp, aynı zamanda korunmaktan da sorumlu olan öğretmenlerin bu durum karşısında erken müdahale edebilecek bilgiye sahip olmadıkları ve yardım almasıyla ilgili kafa karışıklığı yaşadığı bazı durumlarda suçlar görmezden geldikleri, cinsel istismar konusundaki çalışmalarda yetersiz olduğuna dair bulgular elde edilmiştir.

Kanak (2015) yılında yapmış olduğu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal ihmal ve istismara yönelik bilgi ve farkındalıklarının desteklenmesi için oluşturulan Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duygusal İhmal ve İstismara bilgi ve farkındalıklarına destek olan eğitim programının incelemek amaçlanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular, eğitim programının öğretme adaylarının duygusal ihmal ve istismara yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerine pozitif yönde katkısı olduğu görülmektedir.

Mete(2015) yılında yapmış olduğu araştırmada annelerin algıladıkları stres, sosyal yalıtım ve aile işlevselliği düzeyleri ile çocuk istismarı potansiyelleri arasındaki ilişkiyi incelenmesi, annelerin çocuklarını ve çocukların annelerini kabul edici veya reddedici algılanması ile istismar düzeylerinin çocuğun cinsiyeti arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Algılanan stres ve sosyal yalıtımın çocuk istismar potansiyeli ve annenin çocuğuna yönelik kabul/red algısı üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu ve aile işlevselliğinin önemli bir etkiye sahip olmadığı saptanmıştır. Anlamlı bir fark görülmediğini ve annelerin çocuklara yönelik davranışlarını kabul edici ve reddedici algılanmasının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Çakmak (2016) yılında yapmış olduğu araştırmada 20 yaş öncesi dönemde istismar veya ihmale maruz kalan ve kalmayan klinik dışı örneklem, yetişkinlik döneminde ayrılma anksiyetesi yaşayıp yaşamadığını, aralarında bir bağ olup olmadığını incelemiştir. Araştırma sonucunda çocukluk çağında yaşanan örseleyici yaşantıların yetişkinlik ayrılma Anksiyetesi ile ilişkisi bulunmuştur.

Efe (2016) yılında yapmış olduğu çalışmada çocukluk çağı istismar yaşantılarının genç yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçleri, psikopatolojik semptomlar, ilişki yeterlilikleri ve karşı cinsle ilişkileri incelenmiş, çeşitli etkenleri saptanmıştır. Elde edilen sonuca göre araştırmada cinsel istismar olgularının yarısına

yakını çocuğun kendi bildirimini ile ortaya çıktığını ve çocuğun cinsel sömürüsü, bedensel bütünlüğüne zarar verici istismar olgularında yeterli olmadığı görülmüştür.

Özyurt (2016) yılına ait yapılmış olan çalışmanın amacı, ergenlikte algılanan duygusal istismar ve bağlanma arasındaki ilişki incelenmiştir. Bunun sonucunda ergenlerin annelerinden ve babalarından algıladıkları duygusal istismarın cinsiyete göre anlamlı ilişkisi olduğu saptanmıştır.

Karanis(2016) üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeyleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek ile atılganlık arasında anlamlı bir ilişki olup olmamasını incelemek ve bu durumun cinsiyet, yaş, ekonomik durum vb. gibi değişkenlerin ilişki ile rolünü ortaya koymayı hedeflemiştir. Yapılan çalışma sonucunda, duygusal istismarı algılama düzeyleri, kız öğrencilerin erkeklere göre daha yüksek bulunup, 18-25 yaş arası öğrencilerde yüksek görülmüştür. Cinsiyet ve yaş ile atılganlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmayıp, ekonomik düzey ile atılganlık düzeyi arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Sonuç olarak, yapılan korelasyon analizi sonucunda duygusal istismar arttıkça, atılganlığın düştüğü görülmüştür.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan teknik bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada öğretmen adaylarının farkındalıklarını saptanması amacıyla yapılmış tanımlayıcı bir araştırmadır ve araştırmada tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Lefkoşa ilçesinde kurulu Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesi 2016-2017 yılında öğrenim gören öğretmen adayları olup,örneklemi ise 2016-2017 öğrenim yılında Okul Öncesi Öğretmenliği, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ve Zihinsel Engelliler Öğretmenliği Lisans programlarında 1, 2, 3, ve 4. Sınıflarında öğrenim gören gönüllü 353 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Tam sayısı 3500 olan tamamına ulaşamadığından dolayı evreni temsil edecek şekilde basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile örneklem seçilmiştir. 3500 öğrenciden oluşan çalışma evreninden evreni bilinen örneklem formülü ile %95 güven düzeyi ve %5 örnekleme hatası ile 500 tane dağıtılan anketlerden gönüllü 353 öğrenci ile görüşülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında iki bölümden oluşan bir soru formu kullanılmıştır. Soru formunun birinci bölümünde öğrencilerin sosyo-demografik özellikler, ikinci bölümünde ise çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama ölçeği yer almaktadır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Soru formunun bu bölümünde araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş, cinsiyet, uyruk, doğdukları bölge, medeni durumu, bölüm, sınıf, anne-baba eğitim durumu, ekonomik düzey ve çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olma durumlarının saptanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış 14 soru bulunmaktadır.

3.3.2. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeği

Araştırmaya katılan öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada öğrencilerin bilgi düzeylerinin saptanması amacıyla Uysal (1998) tarafından geliştirilmiş Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeği kullanılmıştır.

Beşli likert tipi derecelendirme kullanılarak hazırlanmış Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeği 67 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan olumlu maddelere verilen yanıtlar “çok doğru=5 puan”, “oldukça doğru=4 puan”, “kararsızım=3 puan”, “pek doğru değil=2 puan” ve “hiç doğru değil=1 puan” şeklinde puanlanmıştır. Ölçekte yer alan S3, S5, S8, S10, S12, S14, S16, S27, S28, S30, S32, S34, S41, S42, S46, S49, S52, S55, S59, S61 ve S63 numaralı maddeler olumsuz olup, bu maddelere verilen yanıtlar ters kodlanarak “çok doğru=1 puan”, “oldukça doğru=2 puan”, “kararsızım=3 puan”, “pek doğru değil=4 puan” ve “hiç doğru değil=5 puan” şekilde puanlanmıştır (Uysal, 1998).

Uysal (1998) tarafından yapılan geçerlik-güvenirlilik analizi sonuçlarına göre ölçekte istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri, istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler olmak üzere 6 alt boyut olduğu tespit edilmiştir. Yapılan iç tutarlılık testi sonuçlarına göre ölçek geneline ilişkin Cronbach alfa değeri 0,92 bulunurken alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa değerinin 0,59 ile 0,86 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Araştırmacı tarafından yapılan iç tutarlılık testi sonuçlarına göre ölçek geneline ilişkin Cronbach alfa değeri 0,81 bulunmuştur. Ölçekte yer alan alt boyutlara ait sonuçlar incelendiğinde, istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri

alt boyutu için 0,71, çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler alt boyutu için 0,71, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutu için 0,75, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri alt boyutu için 0,78, istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri alt boyutu için 0,70 ve çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler alt boyutu için 0,70 olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Yakındoğu Eğitim Fakültesi bölümü hocalarından sözlü olarak gerekli izinlerin alınmasının ardından 3-28 Nisan 2017 tarihleri arasında öğrencilere dersleri sırasında, sınav sonlarında, okul cafesinde birebir kendi dağıtım sonucu toplanmıştır. Soru formu uygulanmadan önce araştırma hakkında ve vermiş oldukları bilgilerin sadece bilimsel amaçlar için kullanılacağı hakkında öğrenciler bilgilendirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel değerlendirilmesinde Statistical Package for Social Science (SPSS) 21.0 istatistiksel veri analizi paket programı kullanılmıştır. Öğrencilerin sosyo demografik özelliklerine ve çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre dağılımları frekans analizi kullanılarak saptanmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri, istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlara ait ortalama, standart sapma, en küçük ve en büyük değer gibi tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Öğrencilerin sosyo demografik özelliklerine ve çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında kullanılacak olan hipotez testlerinin saptanması amacıyla veri setinin normal dağılıma uyumu Kolmogorov-Smirnov testi, Shapiro-Wilk testi, QQ plot ve çarpıklık-basıklık değerleri

incelenerek belirlenmiştir. Buna göre veri setinin normal dağılıma uyduğu saptanmış olup, araştırmada parametrik hipotez testleri kullanılmıştır. Cinsiyet, uyruk, medeni durum gibi bağımsız değişkenin iki kategoriden oluştuğu durumlarda öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama ölçeği puanları bağımsız örneklem t testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Yaş grubu, bölüm, sınıf gibi bağımsız değişkenin ikiden fazla kategoriden oluştuğu durumlarda ise ANOVA kullanılmıştır. ANOVA sonucunda bağımsız değişkenin kategorileri arasında farkı çıkması halinde farkın hangi kategoriden kaynaklandığı post-hoc testlerden Tukey testi ile belirlenmiştir.

Öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama ölçeğinde yer alan istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri, istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyonların saptanmasında Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, demografik bilgiler ve alt amaçlar doğrultusunda elde edilen verilerin istatistiksel analizleri sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Tablolara desteklenen bulguları, alt amaçlar sonucuna bağlı olarak oluşturulan yorumlar ve literatür eşliğinde yapılan tartışmalar izlenmiştir.

4.1.Öğretmen Adaylarının Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 1

Öğretmen adaylarının tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı

Tanıtıcı Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş Grubu		
20 yaş ve altı	142	40,23
21-23 yaş arası	121	34,28
24 yaş ve üzeri	90	25,50
Cinsiyet		
Erkek	160	45,33
Kadın	193	54,67
Uyruk		
TC	330	93,48
KKTC	23	6,52
Medeni durum		
Evli	29	8,22
Bekar	324	91,78
Ekonomik durum		
İyi	161	45,61
Orta	183	51,84
Kötü	9	2,55

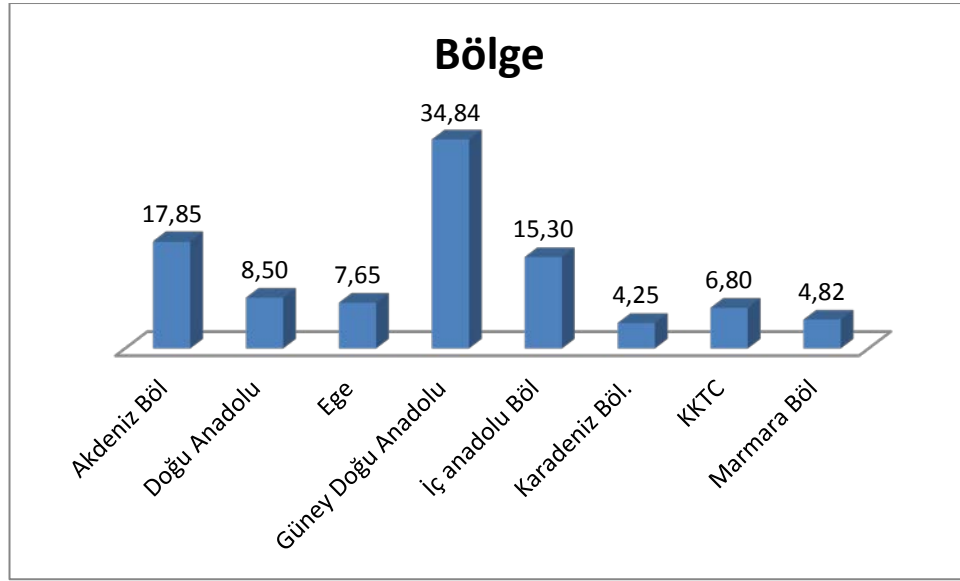
Tablo 1'in devamı

Bölüm		
OÖÖ	120	33,99
PDR	115	32,58
ZEÖ	118	33,43
Sınıf		
1.'nci sınıf	56	15,86
2.'nci sınıf	87	24,65
3.'ncü sınıf	151	42,78
4.'ncü sınıf	59	16,71

Tablo 1.'de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

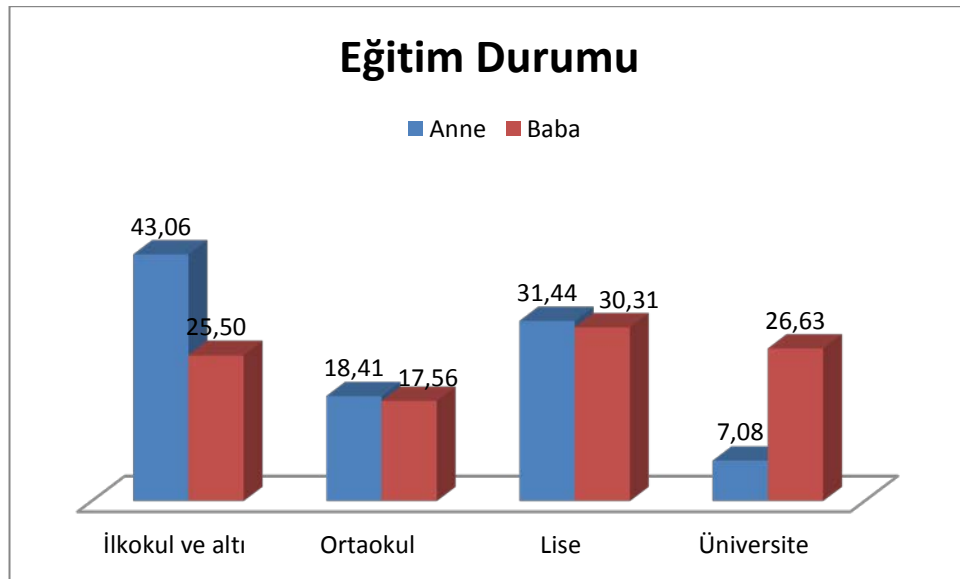
Tablo 1. incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen öğrencilerin %40,23'ünün 20 yaş ve altı, %34,28'inin 21-23 yaş arası, %25,50'sinin 24 yaş ve üzeri yaş grubunda yer aldığı, %45,33'ünün erkek ve %54,67'sinin kadın olduğu, %93,48'inin TC uyruklu ve %91,78'inin bekar olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin kendi ifadelerine göre %45,61'inin ekonomik durumunun iyi, %51,84'ünün orta ve %2,55'inin kötü olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bölümlerine göre dağılımı incelendiğinde, %33,99'unun okul öncesi öğretmenliği, %32,58'inin psikolojik danışmanlık ve rehberlik, %33,43'ünün zihinsel engelliler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gördüğü tespit edilmiştir. Öğrencilerin %15,86'sı birinci sınıf, %24,65'i ikinci sınıf, %42,78'i üçüncü sınıf ve %16,71'i dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Şekil I.'de araştırmaya katılan öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgelere göre dağılımı verilmiştir. Şekil I. incelendiğinde öğrencilerin %17,85'inin Akdeniz, %8,50'sinin Doğu Anadolu, %7,65'inin Ege, %34,84'ünün Güney Doğu Anadolu, %15,30'unun İç Anadolu, %4,25'inin Karadeniz ve %4,82'sinin Marmara bölgesinde doğduğu, %6,80'inin ise KKTC'de doğduğu tespit edilmiştir.

Şekil I. Öğrencilerin doğdukları bölgelere göre dağılımı

Şekil II.'de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumlarına göre dağılımı verilmiştir. Şekil II. incelendiğinde öğrencilerin %43,06'sının annesini ilkökul ve altı, %18,41'inin ortaokul, %31,44'ünün lise ve %7,08'inin üniversite düzeyinde eğitime sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %25,50'sinin babasının ilkökul ve altı, %17,56'sının ortaokul, %30,31'inin lise ve %26,63'ünün üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Şekil II. Öğretmen adaylarının ebeveynlerinin eğitim durumlarına göre dağılımı

4.2.Öğretmen Adaylarının Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Dağılımı ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 2

Öğretmen Adaylarının çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olma durumuna göre dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olma		
Evet	284	80,45
Hayır	69	19,55
Çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi düzeyini yeterli bulma		
Yeterli	114	40,28
Yetersiz	170	59,72
Çocuk istismarı çeşitleri konusunda bilgi sahibi olma		
Evet	206	58,36
Hayır	147	41,64

Tablo 2.'de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olma durumuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %80,45'inin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olduğu, %19,55'inin ise bilgi sahibi olmadığını ifade ettiği tespit edilmiştir. Çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olan öğrencilerin %40,28'inin bu konudaki bilgi düzeylerinin yeterli olduğunu, %59,72'si ise yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %58,36'sının çocuk istismarı çeşitleri konusunda bilgi sahibi olduğu, %41,64'ünün ise bu konuda bilgi sahibi olmadığını belirttiği saptanmıştır.

4.3. Öğretmen Adaylarının Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlardan Aldıkları Puanların Dağılımı ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar

	n	\bar{x}	s	Mi n	Ma x
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	35	3,5	0,3	2,53	4,53
	3	1	6		
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	35	3,4	0,3	2,33	4,53
	3	4	9		
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	35	3,6	0,6	1,71	5,00
	3	7	1		
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	35	3,2	0,3	2,25	4,58
	3	5	8		
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	35	3,0	0,4	1,17	4,33
	3	7	7		
Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler	35	3,3	0,5	1,75	4,75
	3	4	1		
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	35	3,3	0,3	2,60	4,14
	3	8	0		

Tablo 3.'te araştırma kapsamına alınan öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 3. incelendiğinde öğrenciler istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeğinde yer alan istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri alt boyutundan ortalama $3,51 \pm 0,36$ puan, çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler alt boyutundan ortalama $3,44 \pm 0,39$ puan, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutundan ortalama $3,67 \pm 0,61$ puan, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri alt boyutundan ortalama $3,25 \pm 0,47$ puan, istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri alt boyutundan ortalama $3,07 \pm 0,47$ puan ve çocuk

istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutundan ortalama $3,34 \pm 0,51$ puan almıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden aldıkları puan ortalaması $3,38 \pm 0,30$ 'dur. Öğrencilerin ölçekten aldıkları en düşük puan 2,60 en yüksek puan ise 4,14'tür. Öğretmenler üzerinden yürütülen çalışmalardan biri olup çocuk istismarı ve risklerini tanılama ölçeği değerlendirme alındığında öğretmenlerin ölçek puanından tam puan alamadığı fakat meslek deneyimlerinin belirti ve risklerini daha iyi tanımlandığı görülmüştür. Bununla ilgili eğitime yönelik ve hassasiyetlerinin artırılması düşünülmüş (Kürklü, 2011).

4.4. Öğretmen Adaylarının Yaş Gruplarına Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 4

Öğretmen Adaylarının yaş gruplarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

Ölçek	Yaş Grubu	n	\bar{x}	s	Min	Max	F	p
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	20 yaş ve altı	142	3,52	0,38	2,53	4,53	0,23	0,79
	21-23 yaş arası	121	3,50	0,35	2,53	4,26		
	24 yaş ve üzeri	90	3,52	0,33	2,89	4,47		
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	20 yaş ve altı	142	3,43	0,38	2,33	4,47	0,24	0,79
	21-23 yaş arası	121	3,42	0,38	2,67	4,27		
	24 yaş ve üzeri	90	3,46	0,43	2,40	4,53		
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	20 yaş ve altı	142	3,70	0,60	2,00	5,00	0,40	0,67
	21-23 yaş arası	121	3,64	0,66	1,71	5,00		
	24 yaş ve üzeri	90	3,65	0,56	2,43	5,00		
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	20 yaş ve altı	142	3,27	0,39	2,25	4,33	0,43	0,65
	21-23 yaş arası	121	3,23	0,38	2,42	4,58		
	24 yaş ve üzeri	90	3,23	0,39	2,33	4,25		
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	20 yaş ve altı	142	3,10	0,41	2,00	4,17	0,52	0,60
	21-23 yaş arası	121	3,04	0,55	1,17	4,00		
	24 yaş ve üzeri	90	3,08	0,46	1,83	4,33		
Çocuk istismarı ve	20 yaş ve altı	142	3,31	0,49	1,75	4,75	0,44	0,65

Tablo 4' ün devamı

ihmalinde ailesel özellikler	21-23 yaş arası	121	3,36	0,53	2,25	4,75		
	24 yaş ve üzeri	90	3,35	0,53	2,25	4,75		
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genel	20 yaş ve altı	142	3,39	0,30	2,76	4,14	0,22	0,81
	21-23 yaş arası	121	3,36	0,31	2,60	4,11		
	24 yaş ve üzeri	90	3,38	0,30	2,91	4,07		

Tablo 4.'te araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaş gruplarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. incelendiğinde öğrencilerin yaş gruplarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

4.5. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının cinsiyetlerine göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	t	p
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	Erkek	160	3,41	0,35	-4,99	0,00*
	Kadın	193	3,60	0,35		
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	Erkek	160	3,34	0,38	-4,14	0,00*
	Kadın	193	3,51	0,38		
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Erkek	160	3,50	0,61	-4,76	0,00*
	Kadın	193	3,80	0,58		
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Erkek	160	3,24	0,39	-0,10	0,92
	Kadın	193	3,25	0,38		
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Erkek	160	3,09	0,46	0,64	0,52
	Kadın	193	3,06	0,49		

Tablo 5' in devamı

Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Erkek	160	3,36	0,49	0,77	0,44
	Kadın	193	3,32	0,53		
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genel	Erkek	160	3,33	0,30	-3,08	0,00*
	Kadın	193	3,42	0,30		

* $p < 0,05$

Tablo 5.'te araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cinsiyetlerine göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5. incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeğinde yer alan istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler ve İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kadın öğrencilerin bu alt boyuttan aldıkları puanlar erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cinsiyetlerine göre ölçekte yer alan İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri, İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri ve Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Kadın ve erkek öğrencilerin bu alt boyutlardan aldıkları puanlar benzerdir. Başka çalışmalar incelendiğinde elde edilen sonuç doğrultusunda, istismarın çeşidi olan duygusal istismarı algılama düzeyleri, kız öğrencilerin erkeklere göre daha yüksek bulunup, 18-25 yaş arası öğrencilerde yüksek görülmüştür. Cinsiyet ve yaş ile atılganlık arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (Karanis, 2016).

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Kadın öğrencilerin istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden aldıkları puanlar erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Annelerin çocuklarını ve çocukların annelerini kabul edici veya reddedici algılanması ile istismar düzeylerinin çocuğun

cinsiyeti arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda anlamlı bir fark görülmediğini ve annelerin çocuklara yönelik davranışlarını kabul edici ve reddedici algılanmasının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür (Mete, 2016).

4.6. Öğretmen Adaylarının Uyruklarına Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 6

Öğrencilerin uyruklarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

	Uyruk	n	\bar{x}	s	t	p																																																																						
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	TC	330	3,51	0,36	4,00	0,94																																																																						
	KKTC	23	3,51	0,37			Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	TC	330	3,43	0,39	-1,04	0,30	KKTC	23	3,52	0,39	İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	TC	330	3,67	0,62	0,62	0,53	KKTC	23	3,59	0,49	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	TC	330	3,25	0,39	-0,18	0,86	KKTC	23	3,26	0,31	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	TC	330	3,07	0,47	-0,70	0,48	KKTC	23	3,14	0,49		TC	330	3,34	0,52			Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	KKTC	23	3,34	0,34	-0,01	1,00					Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	TC	330	3,38	0,30	-0,22	0,83	KKTC
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	TC	330	3,43	0,39	-1,04	0,30																																																																						
	KKTC	23	3,52	0,39			İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	TC	330	3,67	0,62	0,62	0,53	KKTC	23	3,59	0,49	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	TC	330	3,25	0,39	-0,18	0,86	KKTC	23	3,26	0,31	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	TC	330	3,07	0,47	-0,70	0,48	KKTC	23	3,14	0,49		TC	330	3,34	0,52			Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	KKTC	23	3,34	0,34	-0,01	1,00					Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	TC	330	3,38	0,30	-0,22	0,83	KKTC	23	3,39	0,26								
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	TC	330	3,67	0,62	0,62	0,53																																																																						
	KKTC	23	3,59	0,49			İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	TC	330	3,25	0,39	-0,18	0,86	KKTC	23	3,26	0,31	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	TC	330	3,07	0,47	-0,70	0,48	KKTC	23	3,14	0,49		TC	330	3,34	0,52			Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	KKTC	23	3,34	0,34	-0,01	1,00					Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	TC	330	3,38	0,30	-0,22	0,83	KKTC	23	3,39	0,26																			
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	TC	330	3,25	0,39	-0,18	0,86																																																																						
	KKTC	23	3,26	0,31			İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	TC	330	3,07	0,47	-0,70	0,48	KKTC	23	3,14	0,49		TC	330	3,34	0,52			Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	KKTC	23	3,34	0,34	-0,01	1,00					Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	TC	330	3,38	0,30	-0,22	0,83	KKTC	23	3,39	0,26																														
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	TC	330	3,07	0,47	-0,70	0,48																																																																						
	KKTC	23	3,14	0,49				TC	330	3,34	0,52			Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	KKTC	23	3,34	0,34	-0,01	1,00					Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	TC	330	3,38	0,30	-0,22	0,83	KKTC	23	3,39	0,26																																									
	TC	330	3,34	0,52																																																																								
Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	KKTC	23	3,34	0,34	-0,01	1,00																																																																						
							Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	TC	330	3,38	0,30	-0,22	0,83	KKTC	23	3,39	0,26																																																											
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	TC	330	3,38	0,30	-0,22	0,83																																																																						
	KKTC	23	3,39	0,26																																																																								

Tablo 6.'da verilen öğrencilerin uyruklarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin uyruklarına göre ölçek genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

4.7. Öğretmen Adaylarının Medeni Durumlarına Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 7

Öğrencilerin medeni durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

	Medeni durum	n	\bar{x}	s	t	p																																																															
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	Evli	29	3,49	0,35	-0,43	0,67																																																															
	Bekar	324	3,52	0,36			Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	Evli	29	3,45	0,47	0,20	0,84	Bekar	324	3,44	0,38	İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Evli	29	3,42	0,63	-2,25	0,03*	Bekar	324	3,69	0,61	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Evli	29	3,23	0,38	-0,29	0,77	Bekar	324	3,25	0,38	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Evli	29	3,00	0,37	-0,84	0,40	Bekar	324	3,08	0,48	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Evli	29	3,28	0,40	-0,57	0,57	Bekar	324	3,34	0,52	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Evli	29	3,31	0,28	-1,25	0,21	Bekar
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	Evli	29	3,45	0,47	0,20	0,84																																																															
	Bekar	324	3,44	0,38			İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Evli	29	3,42	0,63	-2,25	0,03*	Bekar	324	3,69	0,61	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Evli	29	3,23	0,38	-0,29	0,77	Bekar	324	3,25	0,38	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Evli	29	3,00	0,37	-0,84	0,40	Bekar	324	3,08	0,48	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Evli	29	3,28	0,40	-0,57	0,57	Bekar	324	3,34	0,52	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Evli	29	3,31	0,28	-1,25	0,21	Bekar	324	3,38	0,30								
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Evli	29	3,42	0,63	-2,25	0,03*																																																															
	Bekar	324	3,69	0,61			İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Evli	29	3,23	0,38	-0,29	0,77	Bekar	324	3,25	0,38	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Evli	29	3,00	0,37	-0,84	0,40	Bekar	324	3,08	0,48	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Evli	29	3,28	0,40	-0,57	0,57	Bekar	324	3,34	0,52	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Evli	29	3,31	0,28	-1,25	0,21	Bekar	324	3,38	0,30																			
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Evli	29	3,23	0,38	-0,29	0,77																																																															
	Bekar	324	3,25	0,38			İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Evli	29	3,00	0,37	-0,84	0,40	Bekar	324	3,08	0,48	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Evli	29	3,28	0,40	-0,57	0,57	Bekar	324	3,34	0,52	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Evli	29	3,31	0,28	-1,25	0,21	Bekar	324	3,38	0,30																														
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Evli	29	3,00	0,37	-0,84	0,40																																																															
	Bekar	324	3,08	0,48			Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Evli	29	3,28	0,40	-0,57	0,57	Bekar	324	3,34	0,52	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Evli	29	3,31	0,28	-1,25	0,21	Bekar	324	3,38	0,30																																									
Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Evli	29	3,28	0,40	-0,57	0,57																																																															
	Bekar	324	3,34	0,52			Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Evli	29	3,31	0,28	-1,25	0,21	Bekar	324	3,38	0,30																																																				
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Evli	29	3,31	0,28	-1,25	0,21																																																															
	Bekar	324	3,38	0,30																																																																	

* $p < 0,05$

Öğrencilerin medeni durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları tablo 7.'de verilmiştir.

Tablo 7.'ye göre öğrencilerin medeni durumlarına göre ölçekte yer alan ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p < 0,05$), ölçek genelinden ve diğer alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında ise fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Bekar

öğrencilerin ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutundan aldıkları puanlar evli öğrencilere göre daha yüksektir.

4.8. Öğretmen Adaylarının Sınıflarına Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 8

Öğretmen adaylarının sınıflarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

Ölçek	Sınıf	n	\bar{x}	s	Min	Max	F	p	Fark
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	1. sınıf	56	3,53	0,34	2,95	4,42	2,48	0,06	
	2. sınıf	87	3,51	0,39	2,53	4,53			
	3. sınıf	151	3,47	0,35	2,53	4,26			
	4. sınıf	59	3,61	0,33	3,00	4,47			
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	1. sınıf	56	3,50	0,42	2,33	4,53	4,35	0,01*	4-2
	2. sınıf	87	3,37	0,39	2,60	4,33			4-3
	3. sınıf	151	3,40	0,38	2,40	4,20			
	4. sınıf	59	3,58	0,37	2,80	4,47			
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	1. sınıf	56	3,70	0,65	2,00	5,00	0,98	0,40	
	2. sınıf	87	3,64	0,58	2,29	5,00			
	3. sınıf	151	3,63	0,63	1,71	5,00			
	4. sınıf	59	3,78	0,58	2,14	5,00			
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	1. sınıf	56	3,30	0,44	2,33	4,25	0,57	0,63	
	2. sınıf	87	3,22	0,38	2,25	4,33			
	3. sınıf	151	3,24	0,39	2,33	4,58			
	4. sınıf	59	3,25	0,32	2,75	4,17			
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	1. sınıf	56	3,15	0,37	2,33	4,17	0,86	0,46	
	2. sınıf	87	3,08	0,45	1,67	4,00			
	3. sınıf	151	3,06	0,50	1,17	4,33			
	4. sınıf	59	3,02	0,54	1,67	4,00			
Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler	1. sınıf	56	3,39	0,51	2,25	4,75	4,16	0,01*	4-1
	2. sınıf	87	3,29	0,49	1,75	4,63			4-2
	3. sınıf	151	3,27	0,48	2,25	4,63			4-3

Tablo 8' in devamı

	4. sınıf	59	3,53	0,58	2,38	4,75		
Çocuk İstismarı ve	1. sınıf	56	3,43	0,32	2,80	4,14	2,99	0,03*
İhmalinin	2. sınıf	87	3,35	0,30	2,76	4,13		4-3
Belirti ve Risklerinin	3. sınıf	151	3,34	0,30	2,60	4,11		
Tanılanma Ölçeği Genel	4. sınıf	59	3,46	0,26	2,92	4,07		

* $p < 0,05$

Tablo 8.'de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin yapılan ANOVA testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 8. incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeğinde bulunan istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Öğrenim gördükleri sınıflara bakılmaksızın öğrencilerin bu alt boyutlardan aldıkları puanlar benzerdir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim göre öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca dördüncü sınıf öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutundan aldıkları puanlar birinci sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir.

4.9. Öğretmen Adaylarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 9

Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

Ölçek	Anne Eğt.	n	\bar{x}	s	Min	Max	F	p	Fark	
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	İlkokul ve altı	152	3,48	0,35	2,53	4,42	3,48	0,02*	1-3	
	Ortaokul	65	3,43	0,36	2,79	4,47				1-4
	Lise	111	3,59	0,37	2,53	4,53				2-3
	Üniversite	25	3,56	0,35	2,68	4,21				2-4
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	İlkokul ve altı	152	3,43	0,36	2,67	4,47	2,01	0,11		
	Ortaokul	65	3,39	0,39	2,67	4,13				
	Lise	111	3,43	0,42	2,33	4,53				
	Üniversite	25	3,61	0,43	2,73	4,47				
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	İlkokul ve altı	152	3,60	0,65	1,71	5,00	2,79	0,04*	1-3	
	Ortaokul	65	3,60	0,61	2,43	4,71				1-4
	Lise	111	3,80	0,52	2,57	5,00				2-3
	Üniversite	25	3,70	0,70	2,29	5,00				2-4
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	İlkokul ve altı	152	3,28	0,40	2,25	4,58	2,40	0,07		
	Ortaokul	65	3,16	0,32	2,58	4,00				
	Lise	111	3,23	0,39	2,33	4,25				
	Üniversite	25	3,36	0,40	2,58	4,33				
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	İlkokul ve altı	152	3,08	0,48	1,17	4,17	0,05	0,99		
	Ortaokul	65	3,06	0,46	1,67	4,00				
	Lise	111	3,06	0,49	1,67	4,33				
	Üniversite	25	3,08	0,44	2,17	4,00				
Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler	İlkokul ve altı	152	3,32	0,46	2,25	4,75	2,43	0,06		
	Ortokul	65	3,24	0,54	1,75	4,63				
	Lise	111	3,36	0,54	2,25	4,75				
	Üniversite	25	3,56	0,53	2,88	4,63				
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	İlkokul ve altı	152	3,37	0,31	2,60	4,14	2,54	0,06		
	Ortaokul	65	3,31	0,27	2,76	4,00				
	Lise	111	3,41	0,29	2,80	4,13				
	Üniversite	25	3,48	0,33	2,77	4,13				

* $p < 0,05$

Tablo 9.'da araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması amacıyla yapılan ANOVA testi sonuçları verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri, istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Annesi üniversite mezun olan öğrencilerin puanları diğer öğrencilere göre daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeğinde yer alan istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri ve ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu fark annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrenciler ile annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri ve ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutlarından aldıkları puanlar, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilere göre daha düşüktür.

4.10. Öğretmen Adaylarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 10.

Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

Ölçek	Baba Eğt.	n	\bar{x}	s	Min	Max	F	p
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	İlkokul ve altı	90	3,49	0,35	2,53	4,37	0,45	0,71
	Ortaokul	62	3,50	0,39	2,53	4,42		
	Lise	107	3,51	0,37	2,53	4,53		
	Üniversite	94	3,55	0,33	2,68	4,26		

Tablo 10 'un devamı

Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	İlkokul ve altı	90	3,45	0,38	2,67	4,27	0,12	0,95
	Ortaokul	62	3,41	0,40	2,67	4,47		
	Lise	107	3,44	0,39	2,33	4,53		
	Üniversite	94	3,44	0,41	2,40	4,47		
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	İlkokul ve altı	90	3,66	0,64	1,86	5,00	1,71	0,16
	Ortaokul	62	3,58	0,55	2,14	4,86		
	Lise	107	3,62	0,63	1,71	5,00		
	Üniversite	94	3,78	0,60	2,29	5,00		
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	İlkokul ve altı	90	3,29	0,40	2,25	4,58	1,22	0,30
	Ortaokul	62	3,24	0,40	2,58	4,25		
	Lise	107	3,19	0,34	2,33	4,25		
	Üniversite	94	3,27	0,40	2,58	4,33		
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	İlkokul ve altı	90	3,06	0,48	1,17	4,17	0,32	0,81
	Ortaokul	62	3,12	0,43	1,83	4,00		
	Lise	107	3,05	0,46	2,00	4,00		
	Üniversite	94	3,08	0,51	1,67	4,33		
Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler	İlkokul ve altı	90	3,29	0,46	2,25	4,50	0,75	0,52
	Ortaokul	62	3,37	0,53	2,25	4,75		
	Lise	107	3,31	0,52	1,75	4,75		
	Üniversite	94	3,39	0,55	2,38	4,75		
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	İlkokul ve altı	90	3,37	0,30	2,60	4,14	0,75	0,52
	Ortaokul	62	3,37	0,31	2,91	4,13		
	Lise	107	3,35	0,29	2,66	4,07		
	Üniversite	94	3,42	0,31	2,77	4,13		

Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 10.'da verilmiştir.

Tablo 10. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma

ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

4.11. Öğretmen Adaylarının Ekonomik Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 11

Öğretmen Adaylarının ekonomik durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

Ölçek	Ekonomik durum**	n	\bar{x}	s	t	p																																																															
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	İyi	161	3,55	0,36	1,50	0,13																																																															
	Orta	183	3,49	0,36			Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	İyi	161	3,47	0,38	1,29	0,20	Orta	183	3,41	0,40	İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	İyi	161	3,78	0,61	3,10	0,00*	Orta	183	3,58	0,60	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	İyi	161	3,25	0,42	-0,04	0,97	Orta	183	3,25	0,35	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	İyi	161	3,08	0,50	0,56	0,57	Orta	183	3,05	0,45	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	İyi	161	3,36	0,54	0,78	0,44	Orta	183	3,32	0,49	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	İyi	161	3,41	0,31	1,99	0,05*	Orta
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	İyi	161	3,47	0,38	1,29	0,20																																																															
	Orta	183	3,41	0,40			İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	İyi	161	3,78	0,61	3,10	0,00*	Orta	183	3,58	0,60	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	İyi	161	3,25	0,42	-0,04	0,97	Orta	183	3,25	0,35	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	İyi	161	3,08	0,50	0,56	0,57	Orta	183	3,05	0,45	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	İyi	161	3,36	0,54	0,78	0,44	Orta	183	3,32	0,49	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	İyi	161	3,41	0,31	1,99	0,05*	Orta	183	3,35	0,28								
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	İyi	161	3,78	0,61	3,10	0,00*																																																															
	Orta	183	3,58	0,60			İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	İyi	161	3,25	0,42	-0,04	0,97	Orta	183	3,25	0,35	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	İyi	161	3,08	0,50	0,56	0,57	Orta	183	3,05	0,45	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	İyi	161	3,36	0,54	0,78	0,44	Orta	183	3,32	0,49	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	İyi	161	3,41	0,31	1,99	0,05*	Orta	183	3,35	0,28																			
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	İyi	161	3,25	0,42	-0,04	0,97																																																															
	Orta	183	3,25	0,35			İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	İyi	161	3,08	0,50	0,56	0,57	Orta	183	3,05	0,45	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	İyi	161	3,36	0,54	0,78	0,44	Orta	183	3,32	0,49	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	İyi	161	3,41	0,31	1,99	0,05*	Orta	183	3,35	0,28																														
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	İyi	161	3,08	0,50	0,56	0,57																																																															
	Orta	183	3,05	0,45			Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	İyi	161	3,36	0,54	0,78	0,44	Orta	183	3,32	0,49	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	İyi	161	3,41	0,31	1,99	0,05*	Orta	183	3,35	0,28																																									
Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	İyi	161	3,36	0,54	0,78	0,44																																																															
	Orta	183	3,32	0,49			Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	İyi	161	3,41	0,31	1,99	0,05*	Orta	183	3,35	0,28																																																				
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	İyi	161	3,41	0,31	1,99	0,05*																																																															
	Orta	183	3,35	0,28																																																																	

* $p<0,05$

**Ekonomik durumu "Kötü" olan 9 kişi analize dahil edilmemiştir.

Tablo 11.'de araştırmaya katılan öğrencilerin ekonomik durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 11. incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ekonomik durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutundan

aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Ekonomik durumunu iyi olarak tanımlayan öğrencilerin ölçek genelinden ve ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutundan aldıkları puanlar ekonomik durumunu orta olarak tanımlayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksektir. Başka yapılan bir araştırmada öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeyleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ile atılganlık arasında anlamlı bir ilişki olup olmasının incelenmesi ve bu durumun cinsiyet, yaş, ekonomik durum vb. gibi değişkenlerin ilişki ile rolünü ortaya koymayı hedeflemiştir. Sonuç olarak ekonomik düzey ile atılganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir (Karaniş, 2016).

4.12. Öğretmen Adaylarının Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Bilgi Sahibi Olma Durumlarına Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 12

Öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

	Bilgi sahibi olma	n	\bar{x}	s	t	p																																																															
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	Olan	284	3,52	0,35	0,33	0,74																																																															
	Olmayan	69	3,50	0,37			Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	Olan	284	3,44	0,39	0,55	0,58	Olmayan	69	3,41	0,41	İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Olan	284	3,68	0,59	0,57	0,57	Olmayan	69	3,63	0,70	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Olan	284	3,25	0,38	0,13	0,90	Olmayan	69	3,24	0,40	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Olan	284	3,06	0,47	-1,12	0,26	Olmayan	69	3,13	0,46	Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler	Olan	284	3,33	0,51	-0,14	0,89	Olmayan	69	3,34	0,52	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genel	Olan	284	3,38	0,29	0,07	0,94	Olmayan
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	Olan	284	3,44	0,39	0,55	0,58																																																															
	Olmayan	69	3,41	0,41			İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Olan	284	3,68	0,59	0,57	0,57	Olmayan	69	3,63	0,70	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Olan	284	3,25	0,38	0,13	0,90	Olmayan	69	3,24	0,40	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Olan	284	3,06	0,47	-1,12	0,26	Olmayan	69	3,13	0,46	Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler	Olan	284	3,33	0,51	-0,14	0,89	Olmayan	69	3,34	0,52	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genel	Olan	284	3,38	0,29	0,07	0,94	Olmayan	69	3,38	0,34								
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Olan	284	3,68	0,59	0,57	0,57																																																															
	Olmayan	69	3,63	0,70			İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Olan	284	3,25	0,38	0,13	0,90	Olmayan	69	3,24	0,40	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Olan	284	3,06	0,47	-1,12	0,26	Olmayan	69	3,13	0,46	Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler	Olan	284	3,33	0,51	-0,14	0,89	Olmayan	69	3,34	0,52	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genel	Olan	284	3,38	0,29	0,07	0,94	Olmayan	69	3,38	0,34																			
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Olan	284	3,25	0,38	0,13	0,90																																																															
	Olmayan	69	3,24	0,40			İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Olan	284	3,06	0,47	-1,12	0,26	Olmayan	69	3,13	0,46	Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler	Olan	284	3,33	0,51	-0,14	0,89	Olmayan	69	3,34	0,52	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genel	Olan	284	3,38	0,29	0,07	0,94	Olmayan	69	3,38	0,34																														
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Olan	284	3,06	0,47	-1,12	0,26																																																															
	Olmayan	69	3,13	0,46			Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler	Olan	284	3,33	0,51	-0,14	0,89	Olmayan	69	3,34	0,52	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genel	Olan	284	3,38	0,29	0,07	0,94	Olmayan	69	3,38	0,34																																									
Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler	Olan	284	3,33	0,51	-0,14	0,89																																																															
	Olmayan	69	3,34	0,52			Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genel	Olan	284	3,38	0,29	0,07	0,94	Olmayan	69	3,38	0,34																																																				
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genel	Olan	284	3,38	0,29	0,07	0,94																																																															
	Olmayan	69	3,38	0,34																																																																	

Tablo 12.'de verilen bağımsız örneklem t testi sonuçları incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

4.13. Öğretmen Adaylarının Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Bilgi Düzeyini Yeterli Bulma Durumlarına Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 13

Öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyini yeterli bulma durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

	Yeterli bulma	n	\bar{x}	s	t	p
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	Yeterli	114	3,56	0,38	1,70	0,09
	Yetersiz	169	3,49	0,34		
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	Yeterli	114	3,47	0,39	1,06	0,29
	Yetersiz	169	3,42	0,39		
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Yeterli	114	3,66	0,66	-0,32	0,75
	Yetersiz	169	3,68	0,55		
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Yeterli	114	3,31	0,41	2,42	0,02*
	Yetersiz	169	3,20	0,35		
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Yeterli	114	3,11	0,50	1,57	0,12
	Yetersiz	169	3,02	0,46		
Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler	Yeterli	114	3,40	0,52	1,70	0,09
	Yetersiz	169	3,29	0,51		
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genel	Yeterli	114	3,42	0,33	1,94	0,05
	Yetersiz	169	3,35	0,26		

* $p<0,05$

Tablo 13. incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyini yeterli bulma durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve istismar ve ihmale

yatkın ebeveyn özellikleri dışındaki diğer alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyini yeterli bulma durumlarına göre ölçekte yer alan istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyini yeterli bulan öğrencilerin bu alt boyuttan aldıkları puanlar, yeterli bulmayan öğrencilere göre daha yüksektir.

4.14. Öğretmen Adaylarının Çocuk İstismarı Çeşitleri Konusunda Bilgi Düzeyini Yeterli Bulma Durumlarına Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Karşılaştırılması ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 14

Öğretmen Adaylarının çocuk istismarı çeşitleri konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılması

	Bilgi sahibi olma	n	\bar{x}	s	t	p																																																															
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	Olan	206	3,56	0,36	3,17	0,00*																																																															
	Olmayan	147	3,44	0,34			Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	Olan	206	3,47	0,40	2,05	0,04*	Olmayan	147	3,39	0,37	İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Olan	206	3,73	0,59	2,14	0,03*	Olmayan	147	3,59	0,63	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Olan	206	3,28	0,38	1,80	0,07	Olmayan	147	3,20	0,38	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Olan	206	3,10	0,49	1,35	0,18	Olmayan	147	3,03	0,45	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Olan	206	3,38	0,53	2,00	0,05*	Olmayan	147	3,27	0,49	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Olan	206	3,42	0,30	3,13	0,00*	Olmayan
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	Olan	206	3,47	0,40	2,05	0,04*																																																															
	Olmayan	147	3,39	0,37			İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Olan	206	3,73	0,59	2,14	0,03*	Olmayan	147	3,59	0,63	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Olan	206	3,28	0,38	1,80	0,07	Olmayan	147	3,20	0,38	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Olan	206	3,10	0,49	1,35	0,18	Olmayan	147	3,03	0,45	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Olan	206	3,38	0,53	2,00	0,05*	Olmayan	147	3,27	0,49	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Olan	206	3,42	0,30	3,13	0,00*	Olmayan	147	3,32	0,30								
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	Olan	206	3,73	0,59	2,14	0,03*																																																															
	Olmayan	147	3,59	0,63			İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Olan	206	3,28	0,38	1,80	0,07	Olmayan	147	3,20	0,38	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Olan	206	3,10	0,49	1,35	0,18	Olmayan	147	3,03	0,45	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Olan	206	3,38	0,53	2,00	0,05*	Olmayan	147	3,27	0,49	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Olan	206	3,42	0,30	3,13	0,00*	Olmayan	147	3,32	0,30																			
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	Olan	206	3,28	0,38	1,80	0,07																																																															
	Olmayan	147	3,20	0,38			İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Olan	206	3,10	0,49	1,35	0,18	Olmayan	147	3,03	0,45	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Olan	206	3,38	0,53	2,00	0,05*	Olmayan	147	3,27	0,49	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Olan	206	3,42	0,30	3,13	0,00*	Olmayan	147	3,32	0,30																														
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Olan	206	3,10	0,49	1,35	0,18																																																															
	Olmayan	147	3,03	0,45			Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Olan	206	3,38	0,53	2,00	0,05*	Olmayan	147	3,27	0,49	Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Olan	206	3,42	0,30	3,13	0,00*	Olmayan	147	3,32	0,30																																									
Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	Olan	206	3,38	0,53	2,00	0,05*																																																															
	Olmayan	147	3,27	0,49			Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Olan	206	3,42	0,30	3,13	0,00*	Olmayan	147	3,32	0,30																																																				
Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneli	Olan	206	3,42	0,30	3,13	0,00*																																																															
	Olmayan	147	3,32	0,30																																																																	

* $p<0,05$

Tablo 14.'te araştırmaya dahil edilen öğrencilerin çocuk istismarı çeşitleri konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 14. incelendiğinde öğrencilerin çocuk istismarı çeşitleri konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, çocuk istismarın ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Çocuk istismarı çeşitleri konusunda bilgi sahibi olan öğrencilerin ölçek genelinden ve bu alt boyutlar aldıkları puanlar, bilgisi olmayan çocuklara göre daha yüksektir.

Öğrencilerin çocuk istismarı çeşitleri konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre ölçekte yer alan İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.15 Öğretmen Adaylarının Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Genelinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Arasındaki Korelasyonların Dağılımı ve Elde Edilen Bulgular

Tablo 15

Öğrencilerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar

		İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri	r	1,00					
	p						
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler	r	0,58	1,00				
	p	0,00*					
İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri	r	0,55	0,55	1,00			
	p	0,00*	0,00*				
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri	r	0,38	0,43	0,38	1,00		
	p	0,00*	0,00*	0,00*			
İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri	r	0,06	0,01	0,05	0,15	1,00	
	p	0,26	0,80	0,31	0,00*		
Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler	r	0,40	0,41	0,30	0,45	0,18	1,00
	p	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	0,00*	

* $p < 0,05$

Tablo 15.'te araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyonların saptanması amacıyla yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 15. incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri alt boyutundan aldıkları puanlar ile çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Buna göre öğrencilerin çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlarda artmaktadır.

Öğrencilerin çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler alt boyutundan aldıkları puanlar ile ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerin çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlarda artmaktadır.

Öğrencilerin ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutundan aldıkları puanlar ile istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Buna göre ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutundan aldıkları puanlar ile istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlarda artmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri alt boyutundan aldıkları puanlar ile istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Buna göre öğrencilerin istismar ve ihmale yatkın

ebeveyn özellikleri alt boyutundan aldıkları puanlar ile istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlarda artmaktadır.

Öğrencilerin ölçekte yer alan istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri alt boyutundan aldıkları puanlar ile çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar saptanmış olup, öğrencilerin istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler alt boyutundan aldıkları puanlarda artmaktadır.Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular sonucunda öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmaliine yönelik farkındalıklarının olduğu görülmüştür. Başka bir araştırmada öğretmenlere ve öğretmen adaylarına yönelik çalışmalara az yer verildiği fakat öğretmenlerin konu içerisine dahil olduğu istismar vakalarının yüksek olduğu söylenmektedir (Türk, 2010).Öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeyleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek ile atılganlık arasında anlamlı bir ilişki olup olmamasını incelemek ve bu durumun cinsiyet, yaş, ekonomik durum vb. gibi değişkenlerin ilişki ile rolünü ortaya koymayı hedeflenmiştir ve elde edilen sonuçlara göre ekonomik düzey ile atılganlık düzeyi arasında anlamlı bir fark görülmemiştir (Karanis,2016).

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara ilişkin önerilere yer verilmiştir. Bu araştırmanın problemi ‘Üniversitede öğrenim gören öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalıkları nasıldır?’ şeklinde ifade edilmiştir. Bu probleme yanıt aranırken oluşturulan alt problemlerle ilgili olarak veriler, Uysal (1998) tarafından geliştirilen, Çocuk İstismarı Ve İhmalinin Belirti Ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek Formu ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formundan elde edilmiştir. Çalışma nicel yöntem dahilinde tanımlayıcı bir araştırma olup tarama modeli ile yürütülmüştür, evren olarak Lefkoşa ilçesinde kurulu Yakın Doğu Üniversitesi’nde 2016- 2017 öğrenim yılında öğrenimlerine devam eden, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Zihinsel Engelliler Öğretmenliği bölümü 1, 2, 3 ve 4. Sınıf öğrenciler alınmıştır. Evrenin tamamına ulaşamadığından dolayı evreni temsil edecek şekilde basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile örneklem seçilmiştir. Bu bağlamda alt problemlere ilişkin ulaşılan bulguların sonuçları sırasıyla aşağıda verilmiştir.

1. Analiz sonuçlarına göre, öğrenimlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeylerinde cinsiyet, uyruk, medeni durum gibi bağımsız değişkenin iki kategoriden oluştuğu durumlarda öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama ölçeği puanları bağımsız örneklem t testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Buna göre;
 - Öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.
 - Öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeyleri uyruklarına göre anlamlı bir fark olmadığı görülmüş TC vatandaşlarını KKTC vatandaşlarına göre yüzdeleri daha yüksek çıkmaktadır.

- Öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeyleri medeni durumlarına göre anlamlı bir fark olmadığı görülmüş bekar olanların evli olanlara göre verilen yanıtlarının yüzdeleri daha yüksektir.
 - Öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeyleri sınıflara göre bakıldığında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.
 - Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeyleri bölgelere göre bakıldığında anlamlı bir fark bulunmuş ve bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için yapılan TUKEY testi sonucu Güneydoğu Anadolu bölgesinin diğer bölgelere göre bilgi düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur.
 - Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeyleri anne- baba eğitim durumuna göre bakıldığında anlamlı bir fark bulunmuş ve ilköğretim ve altı ebeveyn eğitim durumunun daha yüksek olduğu görülmektedir.
 - Analiz sonuçlarına göre çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeyinin elde edilen veriler sonucuna göre bilgi sahibi olduğu olamam durumuna göre daha yüksek çıkmaktadır.
 - Analiz sonuçlarına göre çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi düzeyini yeterli bulma konusunda elde edilen veriler sonucunda yetersiz bulma yüzdelerinin yeterli bulmaya göre yüksek çıktığı görülmektedir.
 - Analiz sonuçlarına göre çocuk istismarı ve ihmali bilgi düzeylerine bakıldığında çocuk istismarı çeşitleri hakkında bilgi sahibi olma yüzdeleri olmama konusuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
2. Yaş Gruplarının Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeğinin alt gruplarına göre bakıldığında;
- Analiz sonuçlarına göre yaş gruplarının İstismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtilerine göre aldığı puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.
 - Analiz sonuçlarına göre yaş gruplarının Çocuk İstismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtilerine göre aldığı puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

- Analiz sonuçlarına göre yaş gruplarının İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtilerine göre aldığı puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.
- Analiz sonuçlarına göre yaş gruplarının İstismar ve İhmal Yatkın Ebeveyn Özelliklerine göre aldığı puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.
- Analiz sonuçlarına göre yaş gruplarının İstismar ve İhmal Yatkın Çocukların Özelliklerine göre aldığı puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.
- Analiz sonuçlarına göre yaş gruplarının Çocuk İstismarı ve İhmalinde Ailesel Özelliklerine göre aldığı puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.
- Yaş gruplarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılama Ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

3. Cinsiyetin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeğinin alt gruplarına göre bakıldığında;

- Analiz sonuçlarına göre cinsiyetin İstismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtilerine göre aldığı puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.
- Analiz sonuçlarına göre cinsiyetin Çocuk İstismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtilerine göre aldığı puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.
- Analiz sonuçlarına göre cinsiyetin İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtilerine göre aldığı puan arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.
- Analiz sonucuna göre kadın öğrencilerin bu alt boyutlarından aldıkları puanlar erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.
- Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyetlerine göre İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özellikleri arasında aldıkları puanlar istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

- Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyetlerine göre İstismar ve İhmale Yatkın Çocukların Özellikleri arasında aldıkları puanlar istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.
- Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyetlerine göre Çocuk İstismarı ve İhmalinde Ailesel Özellikleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.
- Analiz sonuçlarına göre kadın ve erkek öğrencilerin bu alt boyutlardan aldıkları puanlar benzerdir.
- Genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Kadın öğrencilerin istismar ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden aldıkları puanlar erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

4. Medeni Durumun Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeğinin alt gruplarına göre bakıldığında;

- Analiz sonuçlarına göre medeni durumun İstismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtilerine göre alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.
- Analiz sonuçlarına göre medeni durumun Çocuk İstismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtilere göre alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.
- Analiz sonuçlarına göre medeni durumun İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri alınan alt boyutlara göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.
- Analiz sonuçlarına göre medeni durumun İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özelliklerine göre alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.
- Analiz sonuçlarına göre medeni durumun İstismar ve İhmale Yatkın Çocukların Özelliklerine göre alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.

- Analiz sonuçlarına göre medeni durumun Çocuk İstismarı ve İhmalinde Ailesel Özelliklere göre alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır.
 - Genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin medeni durumlarına bakıldığında Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği Geneline bakıldığında bekar öğrencilerin ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutlarından aldıkları puanlar evli öğrencilere göre daha yüksektir.
5. Sınıflarının Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeğinin alt gruplarına göre bakıldığında;
- Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeğinde bulunan İstismarın Çocuk Üzerindeki Belirtileri, İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri, İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özellikleri, İstismar ve İhmale Yatkın Çocukların Özellikleri alt boyutlardan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır. Öğrenim gördükleri sınıflara bakılmaksızın öğrencilerin bu alt puanlardan aldıkları puanlar benzerdir.
 - Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan Çocuk İstismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtiler ve Çocuk İstismarı ve İhmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.
 - Dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan çocuk istismarına ilişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtiler ve Çocuk İstismarı ve İhmalinde Ailesel Özellikler alt boyutlardan aldıkları puanlar ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca dördüncü sınıf öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler alt boyuttan aldıkları puanlar birinci sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir.
6. Anne Eğitim Durumlarının Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeğinin alt gruplarına göre bakıldığında;

- Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan çocuk istismarına ilişkin Çocukta Davranışsal Belirtiler, İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özellikleri, İstismar ve İhmale Yatkın Çocukların Özellikleri ve Çocuk İstismarı ve İhmalinde Ailesel Özellikler alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin puanları diğer öğrencilere göre daha yüksek olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.
- Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeğinde yer alan istismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtileri ve İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu fark annesi ilkököl ve ortaokul mezunu olan öğrenciler ile annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Bu durumun yanında annesi ilkököl ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin İstismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtileri ve İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri alt boyutlardan aldıkları puanlar, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilere göre daha düşüktür.

7. Baba Eğitim Durumlarının Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeğinin alt gruplarına göre bakıldığında;

- Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılama ölçeği genelinden ve alt Tablo 11’de öğrencilerin ekonomik durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılama ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre;
- Analiz sonuçlarına göre araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ekonomik durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutlardan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır.

8. Ekonomik durumları Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeğinin alt gruplarına göre bakıldığında;

- Ekonomik durumu iyi olarak tanımlayan öğrencilerin ölçek genelinden ve ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutlarından aldıkları puanlar ekonomik durumunu orta olarak tanımlayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Ekonomik durumu ‘Kötü’olan anketleri işaretleyen 4 kişi analize dahil edilmemiştir.

9. Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Bilgi Düzeyleri, Bilgilerinin Yeterliliği ve Çeşitleri hakkında bilgi sahibi olma durumları Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Ölçeğinin alt gruplarına göre bakıldığında;

- Analiz sonuçlarına göre araştırma kapsamına alınan öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanma ölçeği genelinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.
- Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyini yeterli bulma durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği genelinden ve İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özellikleri dışındaki diğer alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.
- Öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyini yeterli bulma durumlarına göre ölçekte yer alan istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyini yeterli bulan öğrencilerin bu alt boyuttan aldıkları puanlar, yeterli bulmayan öğrencilere göre daha yüksektir.
- Analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin çocuk istismarı çeşitleri konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanma Ölçeği genelinden ve istismarın

Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtileri, Çocuk İstismarın İlişkin Çocukta Davranışsal Belirtiler, İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri ve Çocuk İstismarı ve İhmalinde Ailesel Özellikler alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Çocuk istismarı çeşitleri konusunda bilgi sahibi olan öğrencilerin ölçek genelinden ve bu alt boyutlar aldıkları puanlar, bilgisi olmayan çocuklara göre daha yüksektir.

- Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin çocuk istismarı çeşitleri konusunda bilgi sahibi olma durumlarına göre ölçekte yer alan İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özellikleri ve İstismar ve İhmale Yatkın Çocukların Özellikleri alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

10. Çocuk İstismarı ve İhmali Belirti ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçeğin alt boyutlarının aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin incelenmesi sonucunda;

- Analiz sonuçlarına göre araştırmaya dahil edilen öğrencilerin istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri alt boyutlarından aldıkları puanlar ile çocuk istismarına ilişkin çocukta davranışsal belirtiler, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar olduğu saptanmıştır. Buna göre öğrencilerin çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri alt boyuttan aldıkları puanlar arttıkça çocuk istismarına ilişkin çocukta davranışsal belirtiler, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlarda artmaktadır.
- Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin çocuk istismarına ilişkin çocukta davranışsal belirtiler alt boyutundan aldıkları puanlar ile ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çocuk istismarına ilişkin çocukta davranışsal belirtiler alt boyutlarından aldıkları puanlar arttıkça ihmalin çocuk üzerindeki

belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanların arttığı görülmektedir.

- Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutundan aldıkları puanlar ile istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlardan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar olduğu saptanmıştır. Buna göre ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutundan aldıkları puanlar ile istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanların arttıkları görülmektedir.
- Analiz sonuçlarına göre araştırma kapsamına alınan öğrencilerin istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri alt boyutundan aldıkları puanlar ile istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar olduğu saptanmıştır. Buna göre öğrencilerin istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri alt boyutundan aldıkları puanlar ile istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri ve çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutlarından aldıkları puanlarda artmaktadır.
- Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin ölçekte yer alan istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri alt boyutundan aldıkları puanlar ile çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü korelasyonlar saptanmış olup, öğrencilerin istismar ve ihmale Yatkın çocukların özellikleri alt boyutundan aldıkları puanlar arttıkça çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler alt boyutundan aldıkları puanlarda artmaktadır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Öğretmen Adaylarına Yönelik Öneriler

Genel olarak ele alındığında öğretmen adaylarına büyük sorumluluklarının olduğunu ve tek bu konuda üzerinde değil her konu hakkında bilgi birikimlerinin yüksek olması gerekmektedir. Ele alınan çocuk istismarı ve ihmali konusu günümüz

sorunları arasında yer alıp çok sık rastlanılan bir konu haline gelmesi durumunda her kuruma düşen sorumluluklar gibi eğitim alanında çalışmalara yer yoksa başlatılabilir, varsa daha fazla çalışma yürütülebilir.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünün görevlerinden biri olan bireyi tanıma ve farkındalık yaratmaktır. Yapılan araştırma konusunda da Çocuk İstismarı ve İhmali konusunda dikkatleri çekecek faaliyetler ve seminerlerde bulunulabilir. Bu konular üzerinde gerek ailesel odaklı gerek öğrenci odaklı gerek diğer bireyler odaklı çalışmalar artırılabilir. Bu bölümde okuyan kişilerin bu gibi konularla yakından ilgilendikleri için insanı konu alan bir servis olduğu için bilgi düzeylerini arttırmak ilerde bu gibi vakalar karşısında nasıl ve neler yapabileceğine yol gösterici etkide olmaktadır. Aileler ve öğrencilerle çalışan bir servis olduğu için öğrencilerin özellikle ailelerin nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda aktarımlar yapılırken nasıl aktarması konusunda yol gösterici faktörleri olduğundan bilgice farkındalıkları yüksek olmaktadır. İstismar olgusunun ne olduğu çeşitleri hangi olgunun hangi türe girdiği ile ilgili çeşitli bilgilendirmeler yapıp öğrenim gördükleri sürece de ders imkanı olarak artırılabilir.

Okul öncesi, aileden sonra çocukla ilk iletişimi sağlayan ve yakından bire bir ilgilenip sürekli iletişim halinde olan bir kurumdur. Bu sebeple yapılan araştırma konusu yakından ilgilendirmektedir. Aileden sonra temel eğitimi verdiği için çocuğu her konuda sağlıklı bir şekilde bilgilendirme ve yönlendirme aşamalarını ilk yapı taşıdır. Çocuk istismarı ve ihmali konusunda da çevreyi bilgilendirme açısından çocuğu da temelden bilgilendirmek gerekir. Çocuğa dışarıdan gelebilecek kötü ve zarar verici davranışların neler olduğuna ilişkin veya bu durumlarla karşılaşınca neler yapabileceğiyle ilgili temel bilgileri doğru şekilde aktarmak gerekmektedir. Yabancılarla iletişim kurulmamasını ve ailesinin haberi dışında hareket etmemesini aileden sonra okul öncesi öğretmenleri de aktarmalıdır. Ne kadar çok bilgi aktarımı farkındalığı arttırmaktadır. Sadece çocuklar değil aile odaklı çeşitli seminer tarzında çalışmalar yapılabilir. Kendileride çocuğa ilkeğitimi vermesi yönünden bu konu hakkında bilgi düzeyinin yüksek olması gerekmektedir.

Üniversite dönemlerinde başlayıp meslek hayatındada bu konular hakkında çeşitli kitaplar, eğitimler, seminerlere katılıp kendilerini bu konu hakkında geliştirmeleri gerekir. Ailelerle iş birliği içinde olup çocuğa ‘bedenlerini koruma, sır

saklamanın hangi durumlarda olmayacağını öğretme, hayır demeyi öğretme' gibi temel unsurlar hakkında çocukla iletişim dersleri alınabilir. Zihinsel engelliler öğretmenliği bölümü öğrencilerinde yakından ilgilendiren bir konu olup günümüzde engelli bireylerin istismara sık sık uğradığı yönünde haberleri göz önüne alarak üniversitede bu gibi derslerin açılması ve öğrencilerin bu dersleri seçmelerine ağırlık verilebilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırmada üniversitede öğrenim gören öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyleri üzerinde çalışılmıştır. Birçok yapılan araştırma gibi ileride yapılacak çalışmalarda da bilgi düzeyleri üzerinde çalışılabilir. Yapılan çalışmada sadece Yakınoğu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yer alırken birkaç okul ve fakülte daha eklenilebilir. Rehberlik Psikolojik Danışmanlık, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Zihinsel Engelliler Öğretmenliği öğrencilerini kapsarken diğer başka bölümler üzerinde de yapılabilir. Nicel bir çalışma olup ileride yapılacak olan çalışmalarda daha çok bölümü katıp nitel çalışma olarak da yapılabilir.

Sadece üniversitede öğrenim gören öğretmen adaylarına uygulanmış bir çalışma olan araştırmam başka bir çalışmada çeşitli örneklem gruplarının çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeylerine bakılabilir. Tanımlayıcı bir araştırma olup tarama modeli kullanılan bu araştırmada ileride yapılacak olan araştırmalarda nedensel karşılaştırma deseni uygulanabilir. Karşılaştırma yaparak farkındalığın artması bireylerin yararına olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdulnazar, M. (2012). *Hukuku bilim dalı, islam hukukunda çocuk istismarını önleyici tedbirler*. Yüksek Lisans Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı İslam, Tezi, Konya.
- Acierno, R., Hernandez, M.A., Amstadter, A.B., Resnick, H.S., Steve, K., Muzzy, W. ve Kilpatrick, D.G. (2010). Prevalence and correlates of emotional, physical, sexual, and financial abuse and potential neglect in the United States: The national elder mistreatment study. *American Journal of Public Health, 100(2)*, 292-297.
- Adalı, N. (2007). *10-12 Yaş grubu çocuk istismarı ebeveyn ve çocuk bilgilendirme çalışma*. Tezsiz Yüksek Lisans Programı Dönem Projesi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı, (Klinik) Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Akgiray, A. (2007). *Çocuk istismarı: 8 – 10 yaş çocuklarda istismarı önleme yöntemleri*. Klinik Psikoloji Tezsiz Yüksek Lisans Programı Dönem Projesi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Arabacı, S. (2007). *İlköğretim 2. kademesindeki çocuklara yönelik istismarın ve ihmalin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi*. Enstitüsü Eğitimde Psikoloji Hizmetler, Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler, Sakarya.
- Aral, N. Gürsoy F. Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal Ve İstismarı. Erişim Adresi: http://www./contentmanagement/kundentr/uploads/media/Cocuk_uzerinemakaleler.doc.
- Aydoğan, A. (2010). *Kurumlarda yaşayan istismar ve ihmale uğramış adölesanlar ile uğramamış adölesanlar benlik saygıları ve ruhsal durumlarının belirlenmesi*. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı, Ankara.

- Ballı, Ö. (2010). *Tıp fakültesine başvuran çocuk istismarı ve ihmali olgularının değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Balta, G. (2005). *Fiziksel çocuk istismarı ile ilgili disiplin standartlarının araştırılması*. Uzmanlık Tezi, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya.
- Bekçi, B. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ve öfke tetikleyicileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Beyazova, U. Şahin, F. (2007). Çocuk istismarı ve ihmaline yaklaşımda hastane çocuk koruma birimleri. *Türk Ped Arş*;42:16-8
- Bilgin, Ö. (2015). *Cinsel istismar mağduru çocukların psiko- sosyal durumlarının istismara ait özellikler açısından tanımlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Konya.
- Borg , K. Snowdon, C. Hodes, D. (2014). Child sexual abuse: Recognition and response when there is a suspicion or allegation. *Pediatrics and Child Health*.; doi: 10.05.16/j.
- Caliso, J.A., Milner, J.S. (1994). Childhood Physical Abuse, Childhood Social Support and Adult Child Abuse Potential. *Journal of Interpersonal Violence*, 9, 27-44
- Cirit, C. (2015). *Aile sağlığı merkezlerinde çalışan sağlık profesyonellerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalıkları*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- Çağlaırmak, A. (2006). *Yerleşik olan ve olmayan ailelerde çocuk istismarı yaygınlığının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. İzmir
- Çakıcı, M. (2002). *Çocuk istismarının madde kullanımına etkisi*, Doktora Tezi, İstanbul.

- Çakma, B. (2016). *Üsküdar üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü klinik psikoloji anabilim dalı çocukluk çağı tramvaları ile yetişkin ayrılma anksiyetesi arasında ilişki*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Dubowitz, H., Black, M., Starr, R. H., & Zuravin, S. (1993). A conceptual definition of child neglect. *Criminal Justice and Behavior*, 20(1), 8-26.
- Efe, F. (2016). *Çocukluk çağında cinsel istismara uğramış bireylerin karşı cinsle ilişkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ekdal, S. (2011). *Çocuğun fiziksel istismarı: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneği* Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ergündüz, Z. (2010). *Çocuk Suçluluğunda Çocuk İstismarı Olgularının Değerlendirilmesi* Doktora Tezi, İstanbul.
- Ex, C. T. G. M., & Janssens, J. M. A. M. (1998). Maternal influences on daughters' gender role attitudes, *Sex Roles*, 38(3-4).
- Gelles, R. J. (1987). What to learn from cross-cultural and historical research on overview. In R. J. Gelles & J. B. Lancaster (Ed) *Child abuse and neglect: Biosocial dimensions*, Aldine De Gruyter, New York
- Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı İçin Öngördüğü Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. *Çocuk İstismarı: Stres Aile İşlevselliği, Sosyal Yalıtım Kabul /Red*, 2015, İstanbul.
- Johnson, CF. (2000). Abuse and neglect of children. In: Nelson Textbook of Pediatrics. Eds: Behrman RE, Kliegman RM, Arvin AM, 16th ed, WB Saunders, Philadelphia, s. 110–114.
- Kanak, M. (2015). *Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal ihmal ve istismara yönelik bilgi ve farkındalıklarına destek eğitim programının etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitim Anabilim Dalı, Ankara.

- Kara, Ö. (2010). Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Karanis, A. (2016). *Üniversite öğrencilerinde algılanan duygusal istismar düzeyleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kempe, C. H., Silverman, F. N., Steele, B. F., Droegemueller, W., & Silver, H. K. (1985). Battered child syndrome. *Child Abuse & Neglect*, 9, 143-154.
- Keskin, G., Çam, O., (2005). *Çocuk cinsel istismarına psikodinamik hemşirelik yaklaşımı*. *Yeni Symposium*, 43 (3), 118-125.
- Kır, M. (2015). *Sağlık Yöneticilerinin Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Kocaer, Ü. (2006). *Hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyler*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Kozcu, Ş (1989). Çocuk İstismarı ve İhmali Ege Üniversitesi Psikoloji Semineri, 63-76, İzmir.
- Kural, D. (2014). *Dedodonti* Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- Kural, D. (2014). *Sağlık Bilimleri enstitüsü pedodonti anabilim dalı , çocuk istismarı ve ihmaline yönelik diş hekimlerinin farkındalık düzeyleri*, İstanbul
- Kürklü, A. (2011). Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Mavili A.(2014). *Aile içi şiddet kadının ve çocuğun korunması*. 2. Basım, Ankara, Elma Kitabevi.
- Mete, B. (2015). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Mullen, PE. Martin, JL. Anderson, JC ve ark. (1996). The longterm impact of the physical, emotional, and sexual abuse of children: a community study. *Child Abuse & Neglect*, 20: 7-21
- Olive, MF. Collins, C. and Levitt, P.(2007). Child Abuse and Stress Disorders. Infobase Publishing
- Özdemir, E. (2012).*Çocuk İstismarı haberlerinin yazılı basında sunumu*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Ankara.
- Özer, G. (2014). *Ebeveynlerin Çocuk cinsel istismarına dair bilinçleri, endişeleri ve algıladıkları önlemler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özgül, D. (2015). *Öğrencilerin cinsel istismara uğrama durumunda ilk ve ortaokullarda çalışan öğretmen ve okul yöneticilerinin tutum ve davranışları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özyurt, Ş. (2016).*Ergenlikte Alınan Duygusal İstismar ve Bağlanma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*.Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, İzmir.
- Pişi, D. (2013). *İstismar ve ihmale uğrayan çocukların psiko-sosyal özellikleri*.Yüksek Lisans Tezi Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Konya
- Polat, O. (2006). Cinsel İstismar Rehberi. Forart Matbaa, İstanbul
- Polat, O. (2007). Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Sanderson, C.(2010). Çocukun cinsel istismarı ve tacizden korunma rehberi.Eds: Hekimoğlu GA, gar F, 1.Baskı, Ankara, Sistem Yayıncılık.

- Sarıbaşı, A. (2013). *İlköğretim anabilim dalı okul öncesi eğitim bilim dalı, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Scannapieco, M. & Connell_Carrick, K. (2005). *Understanding Child Maltreatment: An ecological and developmental perspective*. Oxford University Press. USA, <http://site.ebrary.com>.
- Şanyüz, Ö. (2009). *Çocuk istismarına hekimlerin yaklaşımı*. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, İstanbul.
- Şanyüz, Ö. (2009). *Çocuk istismarına hekimlerin yaklaşımı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Taner, Y. Gökler, B. *Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik Yönleri*. Hacettepe s. 35: 82-6.
- Tugay, D. (2008). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik Farkındalık Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Tuna, S. (2010). *Aile İçi Çocuk istismarı: annelerin bazı risk faktörleri açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Türk, S. (2010). *Öğretmen adayları ile ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin çocuk istismarı potansiyeli açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Zonguldak.
- Uncu, F. (2013). *Elazığ ilinde görev yapan sağlık çalışanlarının çocuk ihmali ve istismarı konusunda farkındalık düzeyleri ve bu durumu etkileyen faktörler*. Doktora Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Elazığ.
- UNICEF, (2010). *Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması özet kitabı*.
- US Department of Health and Human Services study findings: *Study of national incidence and prevalence of child abuse and neglect*. Washington, DC. Children's Bureau, National Center on Child Abuse, 1988.

- Uysal, A. (1998). *Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılamada Hemşire ve Ebelerin Bilgi Düzeylerinin Saptanması*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Ünalın, E. (2011). *Televizyonda Çocuk İstismarı Ve İhmali*.Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Yan, E. ve Tang, C. (2004). Elder abuse by caregivers: A study of prevalence and risk factors in Hong Kong Chinese families. *Journal of Family Violence*, 19(5): 269- 277.
- Zeytinoğlu, S. (1999). Sağlık, sosyal hizmet, hukuk ve eğitim alanlarında çalışanların Türkiye’de çocuk istismarı ve ihmali sorunu ile ilgili görüşleri. *Çocuk İstismarı ve İhmali. Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği*, Ankara.

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan bu formda çeşitli sorular bulunup verilen bilgiler sadece araştırmacı tarafından bilinecektir. Ankete zaman ayırıp yanıtladığınız için teşekkür ederim.

Cansu Candan Tezdiğ

1. Kaç Yaşındasınız?
2. Cinsiyetiniz? Erkek () Kadın ()
3. Uyuğunuz? TC() KKTC () Diğer ()
4. Doğdunuz Bölge?
5. Medeni Durumunuz Evli () Bekar () Diğer ()
6. Okuduğunuz okul ?
7. Bölümünüz?
8. Sınıfınız 1() 2() 3 () 4()
9. Anne Eğitim Durumu ? İlkokul ve altı () Ortaokul () Lise () Üniversite () Diğer()
10. Baba Eğitim Durumu ? İlkokul ve altı () Ortaokul () Lise () Üniversite () Diğer ()
11. Ekonomik Düzey ? İyi () Orta () Kötü ()
12. Çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyiniz var mı? Evet () Hayır ()
13. Varsa yeterlimi ? Evet () Hayır ()
14. Çocuk istismarı çeşitleri hakkında bilgi düzeyiniz var mıdır? Evet () Hayır ()

ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNİN BELİRTİ VE RİSKLERİNİN TANILANMASINA YÖNELİK ÖLÇEK					
Bu anketlerde elde edilen sonuçlar bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Çocuk istismar ve ihmal konusu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonrasize uygun gelen seçeneğe ait kutucuğun içine X işareti koyunuz Ankete katıldığımıza için teşekkür ederiz.					
	Cansu Candan Tezdiğ				
	Çok Doğru	Oldukça Doğru	Kararsızım	Pek Doğru Değil	Hiç Doğru Değil
1. Çocuğun gövde, sırt, kalça ve uyluklarından farklı boyutlarda sıyrık, ekimoz (morluk) ve parmak bası izleri fiziksel istismarın belirtileridir.	()	()	()	()	()
2. Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda saçlı deri, yüz, kulak, çene boyun ve eklemelerin çevresinde lezyonlar sık görülür.	()	()	()	()	()
3. Fiziksel istismar tanısında ekimozların değişik renklerde olması önem taşımaz.	()	()	()	()	()
4. Ağız içinde özellikle üst dudak iç yüzünde yırtık olması fiziksel istismarı düşündürmelidir.	()	()	()	()	()
5. Fiziksel istismara uğramış çocuklarda yanıklar; ayaklar, kalçalar ve göbek bölgesi dışındaki vücut kısımlarında daha yaygın görülür.	()	()	()	()	()
6. Fiziksel istismarda; kollarda, el sırtında, omuz ve kalçalarda sıklıkla ısırık izine rastlanır.	()	()	()	()	()
7. Ciltte yuvarlak, çevresi kabarık, ortası krater şeklindeki lezyonlar sigara yanığını düşündürmektedir.	()	()	()	()	()
8. Dizdeki ve dizin arka çukurundaki yanıklar kazai oluşabilir.	()	()	()	()	()
9. Tek bir kırık veya sırayla bolenmeler, çürümeler ve değişik iyileşme evresindeki kırıklar fiziksel istismarın önemli belirtileridir.	()	()	()	()	()
10. Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda humerus, distal femur, tibia, kafatası, el ve omuz kemiklerinde kırıklar rastlanmaz.	()	()	()	()	()
11. Fiziksel istismara uğramış çocuklarda saçlı deri altında hematomlar sıklıkla görülür.	()	()	()	()	()
12. İntrakranial (kafa-içi) ve intraoküler (göz-içi) kanamalar fiziksel istismar olasılığını düşündürmez.	()	()	()	()	()
13. Genital bölge, ağız, kol, ense veya bacaklarda ekimoz ve sıyrıkların olması cinsel istismarı düşündürmelidir.	()	()	()	()	()
14. Çocuğun yürüme, oturma gibi genel davranışlarını abakarak cinsel istismardan şüphelenmek mümkün değildir.	()	()	()	()	()
15. Özellikle 10-15 yaşlarındaki gebelik cinsel istismarı düşündürmelidir	()	()	()	()	()

16. Cinsel istismara uğrayan çocuklarda gonore, sifilis gibi erişkinlerde görülen enfeksiyonlara rastlanmaz.	()	()	()	()	()
17. Genital bölgede ağrı, şişme ya da kasıntı şikayetleri cinsel istismarı düşündürmektedir.	()	()	()	()	()
18. Cinsel istismar sonucu vajinal ve rektal kanama görülebilir	()	()	()	()	()
19. Çocuk, fiziksel temas uğramadan da cinsel olarak istismar edilmiş olabilir.	()	()	()	()	()
20. Cinsel istismara uğrayan çocukların önemli bir bölümü fiziksel istismarada uğramıştır	()	()	()	()	()
21. Çocukta büyüme-gelişme geriliğinin olması ihmal edildiğini düşündürmelidir	()	()	()	()	()
22. Çocuğun kötü hijyene sahip olması ihmal edildiğini gösterir	()	()	()	()	()
23. Aşıların yapılmaması veya geciktirilmesi bir ihmal belirtisidir	()	()	()	()	()
24. Çocuğun yüzünün donuk ve ifadesiz görülmesi ihmal edildiğini düşündürmelidir	()	()	()	()	()
25. Çocuğun sürekli vetutarlı bir gözetiminin olmaması ihmaldir	()	()	()	()	()
26. Çocuğun fiziksel sorunlarının tedavisi edilmemesi ihmaldir	()	()	()	()	()
27. Çocuktaki yemebozuklukları, huzursuz uyuma ihmal işaretleri değildir	()	()	()	()	()
28. İstismar ve ihmale uğrayan çocukların çoğunlukla öz saygıları yüksektir	()	()	()	()	()
29. İstismar ve ihmale uğrayan çocukların hiperaktif davranışlar gösterebilirler	()	()	()	()	()
30. İstismar ve ihmale uğramaları çocukların okul başarılarını etkilemez.	()	()	()	()	()
31. İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar ebeveynlerinden ve diğer yetişkinlerden korkma, kaçınma gösterebilirler	()	()	()	()	()
32. İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar ağrı verici uyarılara karşı ve travmalara karşı aşırı tepkilidirler.	()	()	()	()	()
33. Tuvalet eğitimini tamamlamış olan çocuğun tekrar altını ıslatmaya başlaması istismar veya ihmale uğramış olabileceğini düşündürmelidir.	()	()	()	()	()
34. İstismar ve ihmale uğrayan çocukların çoğu evlerine bağlıdır.	()	()	()	()	()
35. İstismar ve ihmale uğramış çocukların aintihar girişimleri ile karşılaşılabilir.	()	()	()	()	()
36. İstismar ve ihmale uğramış çocukların sıklıkla göz göze iletişim geremezler	()	()	()	()	()
37. İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda ilaç ve alkol bağımlılığına daha sık rastlanır.	()	()	()	()	()

	Çok Doğru	Oldukça Doğru	Kararsızım	Pek Doğru Değil	Hiç Doğru Değil
38. İstismar ve ihmal eğramış çocuklar sıklıkla yalan söyler ve yahrırsızlık yaparlar.	()	()	()	()	()
39. İstismar ve ihmal eğramış çocuklarda sıklıkla okul öncesi konuşma gecikmesine rastlanır.	()	()	()	()	()
40. İstismar ve ihmal eğramış çocuklar içe kapanıklık gösterebilirler.	()	()	()	()	()
41. Bebeklerin istismar uğrama riskleri azdır.	()	()	()	()	()
42. Çocukluğunda istismar ve ihmal edilen ebeveynler çocuklarını istismar	()	()	()	()	()
43. Aşırı ısrarcı tutum içinde olane ebeveynler çocuklarını daha çok istismar ederler.	()	()	()	()	()
44. Ebeveynin benlik saygısının düşük olması çocuk istismar ve ihmaline yol açan önemli bir etmendir.	()	()	()	()	()
45. Ebeveynin çocukta gerçekçi olmayan beklentilerinin olması çocuğunu istismar etmesine yol açar.	()	()	()	()	()
46. Anneyaşının çocuk istismar ve ihmalinde önemi yoktur.	()	()	()	()	()
47. Ebeveynin sosyal destek kaybı yaşaması çocuk istismar ve ihmaline yol açar.	()	()	()	()	()
48. Ebeveynin alkolyada ilaç bağımlı olması çocuk istismar ve ihmal açısından bir risktir.	()	()	()	()	()
49. Ebeveynin fiziksel ve mental sağlıksorunlarının olması çocuğunu istismar ve ihmal etmesini etkilemez.	()	()	()	()	()
50. Eğitim düzeyi düşük anne-babalar çocuklarını daha fazla istismar ve ihmal ederler.	()	()	()	()	()
51. Planlanmamış gebelik sonucunda doğan çocukların istismar edilme olasılıkları daha fazladır.	()	()	()	()	()
52. Çocuğun cinsiyetinin istismar ve ihmalde önemi yoktur.	()	()	()	()	()
53. Aşırı hareketli çocukların fiziksel istismar uğrama olasılıkları yüksektir.	()	()	()	()	()
54. Fiziksel ve mental özürlü bebeklerin istismar ve ihmal uğrama olasılığı daha azdır.	()	()	()	()	()
55. Annenin zor bir hamilelik geçirmesi ya da güçlü doğum yapması çocuğunu istismar ve ihmal etmesini etkiler.	()	()	()	()	()
56. Bebeklerin prematüre veya düşük doğum ağırlıklı olması istismar ve ihmal uğramasını etkilemez.	()	()	()	()	()

	Çok Doğru	Oldukça Doğru	Kararsızım	Pek Doğru Değil	Hiç Doğru Değil
57. Aile reisinin işsizliğiçocuk istismar ve ihmaliyolaçan bir faktördür.	()	()	()	()	()
58. Ailenin gelir düzeyi çocuk istismarveihmalindeönemli bir etkidir.	()	()	()	()	()
59. Ailedeki çocuk sayısıçocuk istismarveihmalinin oluşmasında etken değildir.	()	()	()	()	()
60. Doğumlar arası sürenin kısaoılmasıçocuğun istismar veihmale uğramasını etkileyen bir faktördür.	()	()	()	()	()
61. Ailenin genişyadaçekerdek ailetipinde olması çocuk istismarve ihmaliindeönemli bir faktör değildir.	()	()	()	()	()
62. Ebeveynlerden birinin olmamasıçocuk istismarı veihmalı için bir risktir.	()	()	()	()	()
63. Çocuk istismar veihmalineüstsosyoekonomik düzeylerde rastlanmaz.	()	()	()	()	()
64. Anne- baba arasındaki şiddet, çocukların istismar ve ihmal edilmesine yol açar.	()	()	()	()	()
65. Evlilik dışı ilişkiler çocukların istismar ve ihmal edilmesinde önemli bir etkidir.	()	()	()	()	()
66. Annenin çocuktan sık sık şikayet etmesi istismarı düşündürmelidir	()	()	()	()	()
67. Yaralanma, kırık gibi olaylarda, anlatılan öykünün tutarsızlık göstermesi fiziksel istismarı akla getirmelidir.	()	()	()	()	()